

Den nostalgiska upplevelsen
Med vilka medel uttrycks nostalgi i Petters raplyrik?

Anssi Juopperi
Tammerfors universitet
Fakulteten för språk, översättning
och litteratur
Avhandling pro gradu
2014

Tampereen yliopisto
Pohjoismaiset kielet
Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

JUOPPERI, ANSSI: Den nostalgiska upplevelsen –Med vilka medel uttrycks nostalgi i Petters raplyrik?

Pro gradu-tutkielma, 68 sivua
Joulukuu 2014

Perehdyn pro gradu -tutkielmassani nostalgiaan ruotsalaisen rapartistin Petterin laulunsanoissa. Tutkielman tarkoitus on selvittää, mitä nostalgia tarkoittaa kirjallisessa viitekehyksessä ja millä tekstuaalisilla keinoilla nostalgian voi tulkita ilmenevän Petterin raplyriikassa. Tutkielman primäärimateriaali koostuu kolmesta Petterin laulunsanoista ”Längesen” (*En räddare i nöden* 2010), ”Stockholm i mitt hjärta” (*Samlar ut den* 2010) ja ”Mitt sjätte sinne” (*Mitt sjätte sinne* 1998). Tarkastelen laulunsanoituksia kirjallisina objekteina, eli en ota huomioon musikaalista kontekstia.

Teoreettinen viitekehys koostuu nostalgian tarkastelusta aiemmissä tutkimuksissa ja erityisesti kirjallisuuden tutkimuksessa. Käytän tutkielman metodina tekstianalyysia, ja analyysimalli perustuu nostalgian eri puoliin kirjallisuuden tutkimuksessa. Tutkielman metodi liittyy läheisesti kirjallisuus- ja kielitieteeseen, mutta otan tutkielman poikkitieteellisen aiheen vuoksi aiempien tutkimusten esittelyssä huomioon myös rapmusiikin ja erityisesti raplyriikan tutkimuksen.

Tutkimus osoittaa, että tekstin nostalgisuus riippuu tekstuaalisista keinoista, eli siitä tavasta, jolla tekstin aihepiiriä käsitellään. Tutkimuksessa selviää myös, että nostalgian ymmärtämisessä ja määrittelyssä kirjallisuuden tutkimuksen piirissä on eroavaisuuksia, jotka ovat osin ristiriidassa keskenään. Tekstin nostalgian muodostavat keinot ovat aika, paikka, muisti ja kaipaus. Nostalginen teksti sisältää aikajanan nykyhetkestä menneisyyteen ja nostalgisen paikan, mitä kohti nostalgian tuntemus suuntautuu. Tämä paikka voi osin olla myös kuvitteellinen tai metaforinen, mutta se sisältää kuitenkin yhteyden todelliseen kokemukseen ainakin niissä Petterin laulunsanoissa, jotka ovat tämän tutkielman primäärimateriaalina. Tutkimus osoittaa lisäksi, että nostalginen teksti sisältää muistamisen ja kaipauksen aspektin. Nostalgian teoreettinen tarkastelu osoittaa, että kaipaus on nostalgian keskeisin osa, minkä vuoksi nostalgisen tekstin on myös ilmennettävä kaipausta.

Avainsanat:

nostalgi, raplyrik, sångtext, textanalys, tid, plats, minne, längtan

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte	2
1.2 Avhandlingens disposition	3
2 Tidigare forskning	5
3 Nostalgi	10
3.1 Vad är nostalgi?	10
3.1.1 Nostalgins historia	11
3.1.2 Nostalgi inom litteraturforskning	12
3.1.3 Närliggande termer: melankoli, utopi, apodemialgi och längtan	16
3.2 Nostalgins textuella element	18
4 Material och metod	21
4.1 Rapmusik	21
4.1.1 Rapmusikens historia	22
4.1.2 Petter Askergren	23
4.2 De tre valda sångtexterna	24
4.2.1 Sångtexter som multimodala produkter	27
4.2.2 Att tolka text	28
4.3 Analysmodellen för nostalgins textuella element	30
5 Analys och tolkning	34
5.1 Längesen	35
5.1.1 Tidsperspektivet i Längesen	36
5.1.2 Platsperspektivet i Längesen	39
5.1.3 Minnet i Längesen	40
5.1.4 Längtan i Längesen	41
5.1.5 Sammanfattning av nostalgins textuella element i Längesen	43
5.2 Stockholm i mitt hjärta	44
5.2.1 Tidsperspektivet i Stockholm i mitt hjärta	46
5.2.2 Platsperspektivet i Stockholm i mitt hjärta	48
5.2.3 Minnet i Stockholm i mitt hjärta	50
5.2.4 Längtan i Stockholm i mitt hjärta	51
5.2.5 Sammanfattning av nostalgins textuella element i Stockholm i mitt hjärta	53
5.3 Mitt sjätte sinne	54
5.3.1 Tidsperspektivet i Mitt sjätte sinne	56
5.3.2 Platsperspektivet i Mitt sjätte sinne	58
5.3.3 Minnet i Mitt sjätte sinne	59
5.3.4 Längtan i Mitt sjätte sinne	59
5.3.5 Sammanfattning av nostalgins textuella element i Mitt sjätte sinne	61

6 Sammanfattning och diskussion	63
6.1 Analysresultat	63
6.2 Slutord	67
Primärmaterial	69
Källförteckning	69

1 Inledning

Nostalgi definieras i nationalencyklopedins ordbok som ”vemodig men njutningsfylld längtan hem eller tillbaka ngt förlorat” (NEO 1996). Denna definition av nostalgi låter klar och tydlig, men sedan begreppets födelse på 1600-talet har nostalgi förekommit i många olika sammanhang. Under olika tidpunkter har termen nostalgi använts i det medicinska, sociala, psykologiska, kriminella och kulturella sammanhanget. (se avsnitt 3.1.1.) I denna avhandling koncentrerar jag mig på nostalgi på det litterära fältet. Nostalgi i litteratur är intressant, eftersom det inte finns konsensus om definitionen av nostalgi bland litteraturforskare trots faktumet att nostalgi har utforskats i litteraturvetenskap relativt mycket (se avsnitt 3.1.2).

Raplyrik i sin sida har utforskats relativt lite och forskningen om raplyrik tar bara upp några få synvinklar. Hittills har forskningen om raplyrik handlat om ämnen som samhällskritik, identitet, politik och pedagogik (se kapitel 2). Jämfört t.ex. med forskningen om rocklyrik har det inte gjorts många studier om raplyrik. År 2004 gjorde förbundet ELVIS rf en utredning av hur många akademiska avhandlingar det har gjorts om finsk populärmusik. Mellan åren 1954–2003 gjordes det sammanlagt 141 pro gradu-, licentiat- eller doktorsavhandlingar om populärmusik och bara i tre av alla dessa 141 avhandlingar användes raplyrik som forskningsmaterial. (ELVIS ry.) Med andra ord har forskningen om sångtexter i populärmusik varit ensidig. Veterligen har det inte någonsin gjorts en studie om nostalgi i kontexten av raplyrik.

I denna avhandling kombinerar jag litteratur- och språkvetenskaplig forskning genom att forska i nostalgis uppträdande i sångtexter av den svenska rapartisten Petter. Petter kan ses som banbrytande artist för den svenskspråkiga rapmusiken och hans popularitet i Sverige är stor (se avsnitt 4.1.2). Därför anser jag att Petters sångtexter är tillämpligt material för den här avhandlingen. Även om begreppet nostalgi föddes några sekel sedan påpekar Santesso (2006: 182) att nostalgi idag påverkar tv-program, arkitektur, mode och en del andra former av uttryck. På grund av diskonsensus om definitionen av begreppet

nostalgi bland litteraturforskare samt dess aktualitet för populärkultur är det viktigt att forska i vad nostalgi betyder och hur nostalgi uttrycks i en populär konstform som raplyrik.

I slutet av 1970-talet var rap en uttrycksform för en subkultur bestående mest av afroamerikaner i New York vilka rappade om sina politiska bekymmer (se avsnitt 4.1.1). I takt med att rapmusik har spridit sig från USA till andra länder, har rapartister i nya områden och under olika tidpunkter skapat nya sätt att skriva raplyrik. Jag vill i min avhandling ge nya synvinklar på forskningen om rapmusik därför att raplyrik inte längre handlar endast om problem i samhället och egoism.

1.1 Syfte

I denna avhandling forskar jag i nostalgi som operativt begrepp och intresset ligger på hur det nostalgiska intrycket skapas i en text. Jag diskuterar också definitionen av begreppet nostalgi och försöker svara på frågan vad nostalgi betyder i ett litterärt sammanhang. Framträder nostalgi som ett tema eller mera som ett sätt att skriva? Forskningsfrågorna jag ställer är följande:

- Med vilka textuella medel skapas nostalgi i Petters sångtexter?
- Vad betyder nostalgi i det litterära sammanhanget?

Sedan Petters debut-album utgavs år 1998 har jag lyssnat hans musik regelbundet. Jag har alltid tyckt att en stor del av Petters sångtexter är otypiska jämfört med traditionella teman inom rapgenren. Det finns förstås olika slags teman i de 11 studioalbumen som Petter hittills har gett ut, men en del av sångtexterna verkar handla om längtan på samma njutningsfyllda sätt som nationalencyklopedins ordbok definierar begreppet nostalgi (se avsnitt 1). Jag har blivit allt mer intresserad av om en del Petters sångtexter kan anses vara nostalgiska, vilket inte är typiskt för raplyrik. För att forska i om Petters sångtexter är nostalgiska behövde jag först ta reda på vad nostalgi är.

Mot bakgrund av tillgängliga studier om nostalgi i litteratur började jag lägga märke till att det inte finns en klar definition om de textuella drag som gör en text nostalgisk. Olika litteraturforskare verkar uppfatta nostalgi i det litterära sammanhanget på lite olika sätt. Jag ville reda ut vad som är det gemensamma hos nostalgiska texter enligt olika forskare och hur nostalgi skapas i texter. Utifrån den teoretiska diskussionen i kapitel 3 *Nostalgi* har jag skapat en analysmodell för att granska de textuella element som gör en text nostalgisk. För att vidare forska i om Petters sångtexter är nostalgiska, har jag tillämpat denna analysmodell på tre av Petters sångtexter. Syftet med analysen av Petters sångtexter är också att lyfta fram det litteraturvetenskapligt värde som raplyrik i Sverige och analys av den kan ha.”

Som materialet har jag valt ut två Petters sångtexter *Längesen* och *Stockholm i mitt hjärta* vilka kan klassas som typiskt nostalgiska. Genom analyserna svarar jag på frågan om sångtexterna är nostalgiska och hur nostalgi skapas i dessa texter. Ytterligare analyserar jag en tredje sångtext av Petter *Mitt sjätte sinne* som jag inte upplever som nostalgisk, men som enligt min analysmodell innehåller några drag av nostalgins textuella element. Vidare innehåller *Mitt sjätte sinne* samma stilsiska drag som *Längesen* och *Stockholm i mitt hjärta*, så analysen granskar också frågan hur textens stil hänger ihop med intryck av nostalgi. I den tredje analysen tillämpar jag samma analysmodell och granskar i vilken mån en icke nostalgisk text kan innehålla nostalgiska textuella element. Därmed kan jag alltså precisera hur dessa textuella element fungerar ihop för att skapa eller inte skapa ett nostalgiskt intryck.

1.2 Avhandlingens disposition

I inledningskapitlet presenterar jag avhandlingens tema, forskningsmaterial och forskningsfrågor. I kapitel 2 diskuterar jag tidigare forskning som har gjorts inom relevanta forskningsfälten. Eftersom denna avhandling förenar litteratur- och språkvetenskap och materialet består av raplyrik har jag tagit upp tidigare studier inom olika forskningsområden som rapmusik, nostalgi och diktanalys. I kapitel 3 ger jag en

omfattande bild av begreppet nostalgi genom att diskutera termens historia, hur nostalgi har uppfattats inom litteraturforskningen och hur nostalgi förhåller sig till närliggande termer. Ur den teoretiska diskussionen i kapitel 3 lyfter jag fram de textuella element som bildar en nostalgisk text.

I kapitel 4 belyser jag vidare forskningsmaterialet som är presenterat kortfattat i inledningskapitlet. Jag granskar genren rapmusik och den svenska rapartisten Petter vems sångtexter bildar avhandlingens primära material samt ger mera omfattande motiveringar om varför jag har valt just sångexterna Längesen, Stockholm i mitt hjärta och Mitt sjätte sinne. Eftersom metoden i denna avhandling är textanalys berättar jag om texttolkning först på en allmän nivå och sedan presenterar den analysmodell som jag tillämpar på det primära materialet.

Kapitel 5 bildar avhandlingens analysdel. Jag analyserar de tre valda sångtexterna av Petter med analysmodellen som är presenterad i avsnitt 4.3 för att kunna svara på avhandlingens forskningsfrågor. Forskningsresultaten är presenterade i kapitel 6. I detta sista kapitel reflekterar jag avhandlingen som helhet och ger förslag på möjliga studier som i framtiden kunde göras om ämnet.

2 Tidigare forskning

Den största delen av forskningen om rapmusik har ägt rum i USA troligen på grund av rapmusikens historia (se kapitel 4.1.1). En central bok som ofta hänvisas till i avhandlingar om raplyrik är *Black Noise* (1994) av Tricia Rose. Vid tiden av bokens publikation var Rose en assisterande professor i historia och afrikanska studier vid New Yorks universitet. *Black Noise* är en grundläggande översikt över olika element av rap. I boken undersöker Rose det kulturella och politiska ursprunget av rapmusik och hiphopkultur. Rose beskriver och teoretiserar rap ur olika perspektiv: sångtexter, musik, kultur, stil samt rapmusik i social kontext. Bokens kapitel om raptexter är den relevantaste för den här avhandlingen. Enlig Rose handlar raptexter t.ex. om sådana teman som gängtillhörighet, vänners död till följd av en drogöverdos eller beväpnat våld, mäns sexuella makt över kvinnor och kvinnors liv ur kvinnliga rappares synvinkel.

År 2008 publicerades en annan bok om hiphop av Rose, *The Hip Hop Wars*. Medan *Black Noise* är en nyttig källa för hiphopens och rapmusikens ursprung är *The Hip Hop Wars* en nyare diskussion om rappens ställning i dagens musikindustri och om negativa konnotationer vilka anknyts till hiphop. Böckerna av Rose koncentrerar sig på hiphop och rap i USA, men rapmusik har spridits sig nästan överallt i världen. Inom forskningsfältet av rapmusik finns det en brist på avhandlingar som använder svenskspråkig raplyrik som forskningsmaterial.

I Sverige har professorn Johan Söderman vid Musikhögskolan i Malmö disputerat om rapmusik. Hans doktorsavhandling *Rap(p) i käftan. Hiphopmusikers konstnärliga och pedagogiska strategier* (2007) består av fyra artiklar om hur rappare talar om lärande samt konstnärliga och bildande strategier. I avhandlingen forskas också i hur informanter talar om identitet, estetik, kreativitet och utbildning. Söderman använder bl.a. intervjuer och diskursanalys som metod och avhandlingens teoretiska bakgrund består av social konstruktionism, diskurs, identitet, fältteori och kulturkritik. Södermans studie är veterligen den enda doktorsavhandlingen i Finland och Sverige om rapmusik och därför

relevant.

I Finland har det gjorts några pro gradu -avhandlingar som använder sångtexter inom rapmusik som forskningsmaterial. T.ex. har Pauliina Karu (2006) forskat i könsreferenser i rap- och bluesmusik. Lotta Mäkeläinen (2008) har gjort sin pro gradu -avhandling i finsk litteraturvetenskap om sångtexter av två finländska rappare *SteenI* och *Asa*. Som metod använder Mäkeläinen närläsningsteknik som ligger ganska nära textanalysmodellen i denna avhandling. Mäkeläinen forskar i förhållandet mellan unga män i sångtexter och samhälle. Heini Strand (2007) har forskat i sångtexter av en finsk rapgrupp *Tulenkantajat*. Strand har studerat raptexter ur den maskulina och lokala identitetens synvinkel. Både Karu, Mäkeläinen och Strand har använt Tricia Roses Black Noise som källa om rapmusik. Strand (2008: 8) beskriver Roses Black Noise som en banbrytande studie om rapmusik.

Juha Suoranta (2005) har skrivit en artikel där han tolkar sångtexter av den finska rapartisten Avain ur pedagogiska och samhällliga synvinklar. Suoranta skriver om det finska samhället från 1960-talet framåt och problematiserar frågan om skolsystemet ger de unga färdigheter att ta en aktiv roll i den samhällliga diskussionen och om skolsystemet utbildar politiskt aktiva deltagare. Det är i denna kontext Juha Suoranta tolkar sångtexter av rapparen Avain. Suoranta argumenterar att Avain är en politisk sångskrivare och även en politisk uppfostrare som öppnar nya sätt att påverka politiskt med hjälp av sina sångtexter.

Studierna som har diskuterats har ändå ingenting att göra med nostalgi som är ett centralt tema i denna avhandling. Den enda akademiska forskningen om nostalgi i kontexten av sångtexter är *Tango Nostalgia. The Language of Love and Longing* av professorn Pirjo Kukkonen (1996). Kukkonen har forskat i argentinska, europeiska och finska tangotexter. Hennes studie koncentrerar sig inte endast på nostalgi utan har också andra synvinklar som tangos historia, melankoli och kärlek. Ändå har nostalgi en central del i Kukkonens forskning och materialet består av sångtexter, vilket gör hennes studie relevant för den här avhandlingen.

Kukkonens forskning är relevant även ur en metodologisk synvinkel. Hon har analyserat finska tangotexter från 1930-talet till 1990-talet delvis med A. J. Greimas analysmodell som innehåller *actants* och *modalities*. Den här modellen baserar sig på tanken att det finns ett objekt som ett subjekt längtar efter. Centrala begrepp i denna analysmodell är: subjekt (sujet), objekt (objet), sändare (destinateur), mottagare (destinataire), medhjälpare (adjuvant) och opponent (opposant). I denna modell är subjektet en person t.ex. ”jag” och objektet kan vara budskapet mellan sändaren och mottagaren. Subjektet kan ha en medhjälpare eller opponent som antingen hjälper eller hinder subjektet att nå sin vilja. Subjektets relation till objektet uttrycker modaliteten som kan vara i tangotexter t.ex. ”kärlek” eller ”längtan”. (Kukkonen 1996: 15.) För närmare granskning om modellen se Greimas (1966). Kukkonen använder i sin forskning också en semiotisk analys av Peirce, dialogism av Bahtin, kulturesemiotik av Lotman, Heideggers filosofi, semiotik av Fontanille och semiotik av Morris (Kukkonen 1996: 14).

Greimas analysmodell som Kukkonen använder i förhållande till finska tangotexter liknar analysmodellen i denna avhandling som baserar sig på diskussionen i kapitel 3 och presenteras i avsnitt 4.3. En av Kukkonens forskningsfrågor är ”How are the nostalgia and the melancholy, the Finnish joy and sorrow presented in tango lyrics?” Den här frågeställningen liknar min forskningsfråga ”Hur uttrycks nostalgi i Petters sångtexter?”. Både Kukkonens och min analysmodell och frågeställning granskar nostalgi som operativt begrepp. Skillnaden mellan Kukkonens och min forskning är inte bara att Kukkonen koncentrerar sig på tangolyrik och jag på raplyrik utan också att tema-analysen har en central roll i Kukkonens forskning medan jag analyserar nostalgi som strukturellt fenomen.

Nostalgi har ofta utforskats inom litteraturvetenskap, vilket är ett relevant forskningsfält eftersom sångtexter är en form av litteratur. Aaron Santessos (2006) forskning *A Careful Longing. The Poetics and Problems of Nostalgia* studerar nostalgi i kontexten av 1700-talets poesi. Ett centralt begrepp i Santessos forskning är *trope*. Det är lite konstigt att Santesso inte definierar termen *trope*, utan läsaren behöver dra en slutsats utifrån Santessos text vad han menar med *troper*. I litteraturvetenskap betyder *en trope* ett bildligt

uttryck där orden inte tolkas bokstavligt. Exempel på troper är bl.a. metafor, metonymi och ironi. (Hosiaislouma 2003: 951.) Santesso argumenterar att nostalgi uttrycks i poesi med olika troper som ett barndoms hem eller en idealiserad bild av skoldagar. Han har studerat hur 1700-talets poeter som John Dryden, Alexander Pope och Thomas Gray påverkade uppkomsten av genren *nostalgisk dikt*. Santesso visar hur nostalgiska troper har förändrats under tiden, men att nostalgi fortfarande ofta förstås genom troper som bildades på 1700-talet. Santesso ger en alternativ definition för nostalgi där nutiden är central i stället för det förflutna som brukar lyftas fram i allmänna definitioner om nostalgi. Definitionen av begreppet nostalgi diskuteras närmare i kapitel 3.

Artikelkollektionen *Nostalgia. Kirjoituksia kaipuusta, ikävästä ja muistista* (2007) av Rossi & Seutu (red.) innehåller artiklar om nostalgi som är skrivna av olika forskare inom litteraturvetenskap. Pirjo Kukkonen, som redan tidigare är nämnd i detta avsnitt, har skrivit en inledande artikel för denna kollektion. I sin artikel visar Kukkonen hur nostalgi förekommer i litterära verk som i en dikt av von Schoultz och i en roman av Proust. Andra forskare i kollektionen behandlar t.ex. texter av Aleksis Kivi, Juhani Aho, Aino Kallas och Gustav Flaubert.

Karin Johannisson (2001) som är professor i idé- och lärdoms historia vid Uppsala universitet har gjort forskningen *Nostalgia. En Känslas historia* som behandlar ordets *nostalgia* historia. Johannisson presenterar ordets betydelse i olika sammanhang från ordets födelse på 1688 till 1980-talet. Johannissons bok är en nyttig källa för definitionen av nostalgi. Rossi & Seutu (2007: 10) påpekar att denna studie av Johannisson är en av de få forskningarna som koncentrerar sig på nostalgi.

Ur en metodologisk synvinkel är forskningarna som handlar om text- och diktanalys relevanta i denna avhandling. Sångtexter liknar dikter på grund av deras struktur, d.v.s. hur de är arrangerade på papper. Båda textformer använder även t.ex. alliterationer och slutrim. Magnus Jansson (1999) från den litteraturvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet har i sin doktorsavhandling *Genom tidsspeglarna. Diktanalysen som texttyp* forskat i vad diktanalysen är för något. Jansson har använt svenska

diktanalyssamlingar som material och i stället för att analysera dikter har han analyserat diktanalyser, d.v.s. Jansson har gjort analyser av analyser. Jansson problematiserar förhållandet mellan tolkning och analys och argumenterar för att diktanalyser är mera än bara tolkningar av dikter (Jansson 1999: 272). Janssons problematiserar i sin avhandling också termen *metod* i förhållande till diktanalys och argumenterar för att det är mera fråga om en *strategi* att kommentera en dikt (Jansson 1999: 179). Janssons doktrosavhandling ger en omfattande bild av diktanalys.

3 Nostalgi

I detta kapitel belyser jag djupare begreppet *nostalgi*. Jag ger en kort historisk översikt över begreppets födelse, diskuterar nostalgis betydelse i olika sammanhang och lyfter fram de problem som uppstår när man försöker definiera och forska i nostalgi. Slutligen sammanfattar jag sådana textuella element som gör en text nostalgisk. Textanalysmodellen som är beskriven i kapitel 4.3 bygger på diskussionen i detta kapitel.

3.1 Vad är nostalgi?

Enligt Johannisson (2001: 8) är nostalgi en känsla av ”längtan efter ett förr”. Kukkonen (1996: 13) ger en likadan definition för nostalgi: enligt henne betyder begreppet längtan efter det förflutna (engl. ”a longing for the past”). Johannisson (2001: 9–10) skriver vidare om nostalgi som ”den nostalgiska upplevelsen”, ”den känsla som ordet nostalgi betecknar” och ”Nostalgi är en längtanskänsla”. Dessa definitioner lyfter fram två viktiga aspekter av begreppet *nostalgi*. För det första är nostalgi en känsla. Denna känsla som kallas nostalgi eller den nostalgiska upplevelsen uttrycker längtan efter ett förr, vilket betyder att tidsaspekten är central för nostalgi.

Längtan är ändå en subjektiv erfarenhet, vilket gör forskningen av nostalgi svårare än det kan verka vid första ögonkastet. Det är tolkningsbarheten som gör forskningen i abstrakta begrepp svår. Om nostalgi är en känsla, hur känns den? Johannisson (2001: 11) skriver att nostalgi känns å ena sidan smärtsam och å andra sidan har den en aspekt av lust. Kukkonen diskuterar också två olika aspekter av nostalgi. Å ena sidan är nostalgi romantisk, sentimental, lätt och positiv med ’förr var det bättre’ -attityd. Å andra sidan är nostalgi negativ och den innehåller en alvarlig sida. (Kukkonen 2007: 15.)

Santesso (2006: 13) använder exakt samma ord på engelska som Kukkonen (1996: 13) när Santesso skriver att en standarddefinition för nostalgi är ”longing for the past”.

Santesso fortsätter ändå att definitionen av nostalgi går vidare och att definiera nostalgi inte är så enkelt. Enligt Santesso finns det gränslös mängd objekt och erfarenheter av nostalgi. Han påpekar att nostalgi kan granskas också ur en litterärhistorisk synvinkel, varvid nostalgi är mera en litterär metod än en subjektiv erfarenhet och handlar mera om nutidens behov istället för det förflutna. (Santesso 2006: 12–13.) För att belysa hur månsidig begreppet nostalgi är börjar jag med att presentera ordets historia.

3.1.1 Nostalgins historia

Nostalgi som företeelse är gammal, även om begreppet *nostalgi* i sig inte föddes förrän på 1600-talet. Om nostalgi betyder längtan efter det förflutna, har en sådan känsla förstås funnits innan termen *nostalgi* började användas. T.ex. i litteraturen, såsom i bibeln och i grekiska myter, finns det texter som uttrycker längtan. Begreppet användes för första gången 1688 av en schweizisk medicinestuderande Johannes Hofer. Han forskade i människor som var borta från sina hemländer och kallade deras sjukliga hemlängtan för nostalgi. (Rossi & Seutu 2007: 9.) Enligt Johannisson (2001: 17) var det redan 1678 när namnet skapades av Hofer, men andra källor som Santesso (2006: 13) och de ovannämnda Rossi & Seutu säger att det exakta året var 1688.

Ordet *nostalgi* kommer från de grekiska orden *nostos* som betyder hemlängtan och *algos* som betyder smärtan (Kukkonen 2007: 16; Johannisson 2001: 17; Santesso 2006: 13). Johannisson påpekar att nostalgi som medicinsk term under 1600-talet betyder sjuklig hemlängtan. Den nostalgiska hemlängtan var enligt den medicinska definitionen så stark att den kunde bryta ner kroppen och leda till döden. (Johannisson 2001: 17, 19.)

Även om den nostalgiska längtan kom fram i 1700-talets litteratur, förstods begreppet fortfarande som medicinsk, fysisk sjukdom (Santesso 2006: 13). Under romantiken som började på 1700-talet och fortsatte till 1800-talet var längtan och nostalgi de viktigaste temana i litteraturen. Under romantiken var nostalgi ”luft som poesi andas”. (Lyytikäinen 2007: 83.) Santesso påpekar att även om nostalgi var en viktig del av litteraturen under

romantiken, användes termen *nostalgi* ännu inte inom litteratur eftersom nostalgi fortfarande var en medicinsk term. Det var år 1920 när termen nostalgi fick sin moderna betydelse som längtan efter ett bättre förr. Nostalgi som litterär term baserar sig på romantikens litteratur, men under romantiken talades det inte om nostalgi som litterärt begrepp. (Santesso 2006: 13–15.)

Aspekten av separationen som hör till den nostalgiska upplevelsen kan granskas på en psykologisk, social och kulturell nivå. När moderniseringen ägde rum på 1800-talet, sågs nostalgi som symptom på ett socialt bakåtsträvande attityd som inte tillhörde den moderna tidens utvecklingsidentitet. (Rossi & Seutu 2007: 11.) På 1800-talet användes begreppet *nostalgi* också i förhållande till kriminella handlingar som barnamord och mordbrand. Om orsaken till brottet var en sjuklig hemlängtan, kunde den person som gjorde brottet befrias. Man ansåg att personen var sjuk och hade utfört brottet utan vett och vilja. (Johannisson 2001: 107.)

När nostalgis historia granskas läggs det märke till att begreppet har använts i det medicinska, sociala, psykologiska, kriminella, kulturella och litterära sammanhanget. Grundtanken i semantiken är att ett ord får sin betydelse beroende på sammanhanget. Det är omöjligt att ge nostalgi en grundläggande definition som vore giltig i alla olika sammanhang. I denna avhandling är jag intresserad av nostalgi inom litteratur och därför granskar jag definitionen av *nostalgi* inom litteraturforskningen.

3.1.2 Nostalgi inom litteraturforskning

I litteratur betyder nostalgi verbalisering och semantisering av känslor (Kukkonen 2007: 16). Det här betyder att, eftersom nostalgi är en känsla, behöver texten väcka den här nostalgiska känslan hos läsaren. Hur kan man verbalisera en känsla? När man känns något och försöker sedan förklara sin känsla, är det på någon nivå omöjligt att förmedla en personlig upplevelse. Litteraturen försöker ändå väcka känslor, och en nostalgisk text behöver ha vissa egenskaper som gör den nostalgisk. Kukkonen (2007: 16) fortsätter att

nostalgiska texter ger välbehag och njutning eftersom de förmedlar upplevelser som liknar drömmar, illusioner och myter.

Det har diskuterats i avsnitt 3.1 att nostalgi uppfattas av de flesta forskare som längtan efter det förflutna (Rossi & Seutu 2007: 9; Kukkonen 1996: 13; Johannisson 2001: 8). Enligt Kukkonen föds en nostalgisk sinnesstämning när minnet kommer tillbaka till en autentiskt förlorad tid och plats. Denna definition uttrycker att utöver tidsaspekten innehåller en nostalgisk text också en plats som väcker en nostalgisk känsla. En viss plats har blivit, genom subjektiva upplevelser, en upplevd sinnesstämning. (Kukkonen 2007: 14–15.) Kukkonen (2007: 26) fortsätter att en nostalgisk upplevelse kan födas via en smak, ett ting, en doft, eller en dröm. Nostalgi är alltså en sinnesstämning som kan väckas av ett yttre objekt. Johannisson (2001: 154) skriver att ett subjektivt minne kan anknytas till något tänkt som barndom eller ungdom, geografiska platser, musik och röster. Nostalgi uttrycker en känsla av längtan, men denna känsla behandlas genom yttre förhållanden som väcker den nostalgiska känslan.

Nostalgins objekt kan också vara abstrakt. Kivikoski-Hannula (2007) har forskat i längtan efter skönhetsideal som hon kallar *idealets nostalgi* (ideaalin nostalgia). Lyytikäinen påpekar att nostalgi i dikter av Aleksis Kivi ibland uttrycks genom längtan efter himlen och Gud. Diktjaget kan känna en nostalgisk längtan efter det goda och vackra som finns i Gud. (Lyytikäinen 2007: 105). En form av nostalgins abstrakta objekt är romantisering av den orientaliska kulturen som började synas i Europa på 1800-talet (Hämeen-Anttila 2007: 52). Sammanfattat kan den nostalgiska längtan i litteraturen uttryckas genom konkreta geografiska platser, sinnesförmimmelser, mentala minnesbilder eller abstrakta idealiseringar.

Inom litteraturforskningen behandlas nostalgi ofta som minnesbilder. Eftersom nostalgi uppfattas som längtan efter det förflutna, är det naturligt att man minns sitt förflutna och känns nostalgisk över sina minnen. Kukkonen (2007: 44) hänvisar till Solveig von Schoultz dikt *Somliga minnen*, när hon skriver att man skapar sin egen inre historia genom nostalgiska minnen. Lyytikäinen (2007: 85) skriver också i samband med tolkningen av

Aleksis Kivis dikter att nostalgi och att minnas knyts ihop. Johannisson (2001: 145) skriver rakt: ”Nostalgi är minne.”, men hon fortsätter att minnet kan skapa något som aldrig har funnits och bygga på fantasi och dröm. Det nostalgiska minnet är selektivt och skapande, men nostalgi som inre upplevelse är verklig för den som upplever den. T.ex. i dikter och noveller kan textjaget bygga på sin egen historia som inte motsvarar den verkliga historien, men som känns sant för textjaget.

Alla forskare är inte av samma åsikt om nostalgins betydelse. Nostalgins definition som längtan efter förr lyfter fram den förgångna tiden som central tidsaspekt. Santesso argumenterar att nostalgiska texter reflekterar mera den litterära traditionen än en personlig upplevelse. Enligt Santesso betyder nostalgi inte längtan efter det förflutna utan en idealisering som ansluter sig till nutiden. Den nostalgiska idealiseringen motsvarar nutidens behov. Poeterna på 1700-talet, då den nostalgiska dikten som genre skapades (även om dikterna inte kallades nostalgiska under tiden), skrev om längtan efter idealiserade platser där man hade aldrig varit och personer vilka man aldrig hade träffat. (Santesso 2006: 13, 19.) Om dikterna uttryckte längtan efter något som aldrig hade träffats eller setts, kunde längtan inte behandla det förflutna.

När Santesso skriver att nostalgi inte betyder en personlig erfarenhet utan en litterär tradition, hurdan är denna tradition som han talar om? 1700-talets nostalgiska poeter försökte hitta *troper* som var universala och vilka alla kunde identifiera som nostalgiska. Sådana troper som hoppades väcka automatiskt en nostalgisk reaktion hos läsaren var t.ex. barn, byar, skoldagar och ruiner. Ett exempel på en trop är enligt Santesso berg i James Beatties dikter. Berg kan fungera som en naturlig källa för en nostalgisk reaktion hos läsaren. Det som är betydande är att läsaren enligt denna definition inte ha behövt se berg under hela sitt liv för att känna sig nostalgisk. (Santesso 2006: 19.) Santessos definition av nostalgi som litterära troper står i strid med definitionen av nostalgi som längtan efter ett förr, eftersom nostalgi inte handlar om en individs förgångna upplevelser enligt denna definition.

Enligt Kukkonen (2007: 14) föds en nostalgisk sinnesstämning när man minns en

autentisk förlorad tid och plats. Johannisson (2001: 10) skriver: ”Nostalgisk kan man bara vara över det man själv har upplevt, inte över platser man aldrig har sett eller erfarenheter man aldrig har haft. Nostalgi är inte längtan efter antikens pastorala lyckotillstånd, inte drömmar om ett bibliskt paradiset [...]”

Den största meningsskiljaktigheten mellan olika forskare när det gäller definitionen av nostalgi ligger på frågan om nostalgi handlar om ett autentiskt minne eller en idealiserad fantasi. Tidsaspekten innehåller också en kontradiktion. Enligt en del av forskarna betyder nostalgi längtan efter personliga, förflutna erfarenheter, medan andra forskare anser att man kan vara nostalgisk över himmel, Gud, länder där läsaren aldrig har varit och andra saker som inte tillhör läsarens förflutna tid.

Min slutsats utifrån det ovan diskuterade är att inom litteraturvetenskapen beror tolkningen om begreppets betydelse åtminstone delvis på det litterära sammanhanget där det förekommer. Enligt en del forskare kan en text uttrycka den nostalgiska längtan efter ett idealiserat objekt och enligt andra forskare kan en text uttrycka nostalgi bara efter det som är själv upplevt. Man behöver ändå komma ihåg att t.ex. Santesso har forskat i nostalgi med poesi på 1700-talet som bildar mycket begränsat forskningsmaterial. Å andra sidan är Karin Johannisson professor i idé- och lärdoms historia, vilket kan betyda att hon har forskat i nostalgi ur en annan synvinkel än litteraturforskare.

Utöver texten beror tolkningen av textens mening också på läsaren. Ändå kan en läsare inte ge en text vilken mening som helst utan texttolkningen behöver kunna motiveras. En nostalgisk upplevelse är något som läsaren upplever eller inte upplever, men tolkningen kan inte vara gripen ur luften. (se avsnitt 4.2.2.) I denna avhandling utreder jag de textuella medel som bildar grunden för att en text kan tolkas att uttrycka nostalgi.

3.1.3 Närliggande termer: melankoli, utopi, apodemialgi och längtan

För att belysa begreppet *nostalgi* lyfter jag fram några termer som ligger nära nostalgi och även överlappar nostalgi. De termer som innehåller aspekter av nostalgi är åtminstone *melankoli*, *utopi* och *apodemialgi*. Jag diskuterar också skillnaden mellan termer *nostalgi* och *längtan*. Om nostalgi uttrycker längtan, varför behövs termen *nostalgi*? Kunde det inte bara talas om längtan?

Det kunde skrivas en hel annan avhandling om *melankolins* historia, etymologi o.s.v. I detta avsnitt lyfter jag fram några tankar om melankoli i förhållande till nostalgi i kontexten av litteraturforskning. Kukkonen (2007: 35–36) skriver att man kan förhålla sig till sitt förflutna med en ljus nostalgi eller med en depressiv melankoli. Ett nostalgiskt minne kan ge välbehag, men melankoli kan innehålla ångest och längtan efter döden. Kukkonen påpekar att melankoli också har setts t.ex. på 1800-talet att innehålla en positiv och kreativ aspekt, men huvudsakligen är melankoli mera negativ än nostalgi. Melankoli innehåller ångest och död medan nostalgi innehåller längtan, vemod och en känsla av lycklighet. En annan skillnad mellan nostalgi och melankoli är att det i en nostalgisk sinnestämning längtas efter en autentisk och självupplevd idyll utan en tanke om döden, medan melankoli innehåller smärtsam sorg efter ett förlorat objekt med tanken om döden. (Kukkonen 2007: 35–41.)

Melankoli och nostalgi är olika begrepp, men enligt några forskare överlappar de varandra och innehåller varandras egenskaper. Enligt Kivikoski-Hannula (2007: 143) är idealets nostalgi en uttrycksform av melankoli. Hon tolkar att melankoli i L. Onervas dikter *Yölintu* och *Korkealla taivahalla* oftast tar formen av nostalgi. Santesso (2006: 13) skriver att betydelsen av det förflutna framhävs som ett centralt element i definitionen av nostalgi, medan betydelsen av melankoli får mindre uppmärksamhet.

Vuorikuru (2007: 168–200) har forskat i utopi i en novell av Aino Kallas. I detta samband

definierar Vuorikuru utopi som ouppfyllt hopp och längtan efter ett omöjligt objekt. Eftersom utopi anknyter sig till ett omöjligt objekt, är en utopisk upplevelse drömmeri och en utopisk känsla drömmande längtan. (Vuorikuru 2007: 169–170.) Det gemensamma mellan utopi och nostalgi är en känsla av längtan. I en nostalgisk sinnestämning längtar man efter något som är mera verkligt. Man kan längta efter sitt barndoms hem eller ett gammalt parförhållande. Även om man inte kan få tillbaka sin barndom, kan man besöka platser där man har befunnit sig som barn. Även när det talas om den nostalgiska längtan efter Gud och himmeln, är denna längtan inte utopisk för den som känner nostalgi eftersom Gud och himmeln är verkliga för en troende.

Utopi har en aspekt av eskapism eftersom den anknyter sig till det orealistiska. Utopi kan anses vara längtan efter frånvaro ur realiteten. Eftersom den utopiska längtan anknyter sig till omöjliga objekt, är utopis teman bl.a. fantasi och science fiction. (Vuorikuru 2007: 171–172.) I en nostalgisk sinnestämning har man inget behov att förneka realiteten. Man kan ha nostalgiska känslor över ett äktenskap som är över, men det betyder inte att man vill börja förhållandet på nytt med samma kvinna eller man. I en utopisk känsla vägrar man leva den vardagliga verkligheten (Vuorikuru 2007: 187).

Apodemialgi betyder vandringslust. Etymologiskt är apodemialgi en motsats till nostalgi. Ur en historisk synvinkel betyder nostalgi hemlängtan och apodemialgi längtan efter bort hemifrån. I en nostalgisk längtan har man inte en möjlighet att återkomma sitt hemland, medan i en apodemialgisk längtan är man avhållen att lämna sitt hemland. (Vuorikuru: 2007: 192–193.) Som har diskuterats i avsnitt 3.1.2 påpekar Hämeen-Anttila (2007: 52–53) att en form av nostalgi är idealiseringen av östländska länder, vilket ägde rum speciellt på 1800-talet, när nackdelar av det moderna och industrialiserade samhället blev synbara. Här finns en kontradiktion mellan definitionerna av termerna *nostalgi* och *apodemialgi*. Å ena sidan ses apodemialgi som motsats till nostalgi, å andra sidan som en form av nostalgi, vilket bevisar att olika termer överlappar varandra och att det inte finns slutliga och absoluta definitioner.

Det har diskuterats i avsnitt 3.1 att nostalgi betyder längtan efter ett förr och att nostalgi

är en längtanskänsla (Johannisson 2001: 8–10). Längtan är en så central del av nostalgi att det är ändamålsenligt att fråga om begreppen *nostalgi* och *längtan* är synonymer eller var skillnaden mellan dessa termer ligger. Svaret på frågan är tolkningsbarheten av begreppet *längtan*. Det kan finnas olika slags längtan, och den nostalgiska längtan anknyter sig huvudsakligen till det förflutna, även om Santesso (se avsnitt 3.1.2) argumenterar att nostalgi handlar om en längtan utifrån ett nutidsperspektiv.

Rossi skriver att längtan och saknad förstås kan vara synonymer till nostalgi i någon mån, men att alla beskrivningar av längtan i litteraturen inte är nostalgiska. T.ex. längtan i den naturalistiska litteraturen liknar nostalgi p.g.a. faktumet att den naturalistiska längtan som den nostalgiska längtan är ett sätt att behandla nutidens problem med hjälp av drömmar. Den naturalistiska längtan och nostalgien kan båda också anknytas till melankoli och romantisering av förfall. Skillnaden mellan dessa termer ligger ändå i naturen av längtan de syftar till. Den nostalgiska längtan riktar mot det förflutna, medan den naturalistiska längtan riktar mera mot framtiden. (Rossi 2007: 126–128.) Talades det bara om längtan i stället för nostalgi, skulle det ges en för bred mening för begreppet *nostalgi*.

3.2 Nostalgins textuella element

Nostalgi är en tolkningsbar upplevelse som på stort sätt beror på läsaren (se avsnitt 3.1.2). Jag har samlat textuella element som behöver vara närvarande för att en text kan kallas nostalgisk. Listan av fyra olika textdrag baserar sig på den teoretiska reflektionen som har gjorts i avsnitt 3.1.

- 1) Tidsperspektiv: Den nostalgiska längtan ansluter sig till den förgångna tiden. Nostalgi bygger tidsmässigt på variationen mellan nu–då perspektiv.
- 2) Platsperspektiv: Den nostalgiska längtan anknyter sig till antingen en fysisk eller en mental plats.

3) Minnet: Den nostalgiska längtan baserar sig på minnesbilder.

4) Känslan av längtan: Nostalgi uttrycker längtan.

För att en text kunde vara nostalgisk, behöver det finnas tidsmässiga textuella element som kopplar ihop nu- och dåtiden. Kukkonen (2007: 15) skriver att nostalgi rör sig på en nu–då -axel. Det förflutna granskas ur nutidens synvinkel. För att en text skulle innehålla ett nostalgiskt tidsperspektiv behövs det finnas verbformer som bildar anknytningar mellan nu- och dåtiden. I praktiken betyder det att hela texten inte kan vara i presens eller i preteritum utan det behöver finnas växling mellan verbformer som uttrycker nu- och dåtid. Tiden kan också uttryckas med andra semantiska medel som tidsadverben nu och då, eller med andra ord som uttrycker tiden.

Platsperspektivet handlar om nostalgins objekt. Som sagt i avsnitt 3.1.2 påpekar Santesso (2006: 12) att det finns en gränslös mängd objekt för nostalgi. Man behöver ändå vara försiktigt att man inte blandar ihop en fysisk plats och en nostalgisk längtan för konkret. Om man t.ex. känner nostalgisk längtan när man tänker på sitt barndoms hem, är det inte fråga om fysiskt material som ett brädgolv och ett tegeltak utan alla händelser som har ägt rum i hemmet vilka orsakar längtan. Det är personliga upplevelser som man kommer ihåg. Någon annan skulle titta på samma hus och känna ingenting. Johannisson (2001: 23) skriver ”det man längtar efter är inte *platsen* för barndomen, utan barndomen själv”. Enligt romantikens subjekt filosofi tolkades den nostalgiska längtan att handla om barndomens oskuldighet, vilket syftar till ett inre rum i stället för en yttre plats (Johannisson 2001: 22).

Även om den nostalgiska sinnesstämningen inte borde blandas ihop med en konkret fysisk plats, kallar jag det andra textuella elementet för *platsperspektiv*. Den nostalgiska längtan föds när minnet återkommer till en autentisk tid och plats (se avsnitt 3.1.2). Den nostalgiska längtan anknyter till biografiska platser vilka är fullständigt personliga (Kukkonen 2007: 14). Ingen annan har upplevt samma händelser, så vissa platser har semantiska betydelser bara för den som har upplevt sitt liv.

När man längtar efter något i sitt förflutna gör man det i nutiden, vilket förutsätter minnet. Kukkonen (2007: 25) skriver att ett nostalgiskt minne är selektivt, eftersom en individ handlar om sitt förflutna med sina egna känslor och gör det mytiskt. Det här betyder att det nostalgiska minnet inte sparar levda händelser objektivt, utan att personliga känslor blandas ihop med dessa händelser. Johannisson går ännu vidare när hon skriver att minnet lever sitt eget liv. Enligt Johannisson är nostalgi ett känslösamt minne som bygger på bilden av det förflutna, inte på autentiska händelser, vilket betyder att nostalgiska bilder och sinnestämningar kan vara fantasi och dröm. (Johannisson 2007: 145.)

Som har redan diskuterats i avsnitt 3.1.2 presenterar Santesso (2006: 19) en idé om att man kunde bli nostalgisk när man läser en text om berg även om man aldrig hade sett berg. I detta fall kunde man inte minnas berg eftersom man aldrig hade sett ett sådant. Ändå borde läsaren ha någon uppfattning om berg för att känna sig nostalgisk över en text där det talas om berg. Hade man aldrig hört om berg, skulle en text om berg inte betyda någonting. Även om nostalgiska minnen handlade om självskapade verklighet och fantasi, är minnesbilder och känslor relaterade till dem det som väcker nostalgi.

Termen *nostalgi* har haft olika betydelser under olika tidpunkter, och forskarna har också nuförtiden olika uppfattningar om vad nostalgi är. Det som är gemensamt för alla forskare är att nostalgi handlar om längtan. Santesso (2006: 16) argumenterar att nostalgi inte nödvändigtvis är längtan efter det förflutna. Han föreslår att nostalgi handlar mera om längtan efter objekt vilka är idealiserade, men även enligt Santessos definition är längtan en oskiljaktig del av nostalgi. Om en text uttrycker längtan är tolkningsbar, men det kan finnas strukturer i texten som stöder tolkningen av längtan. Dessa strukturer diskuteras närmare i avsnitt 4.3.

4 Material och metod

I detta kapitel belyser jag först termen rapmusik och ger sedan information om artisten Petter för att ge en kulturell kontext för forskningsmaterialet. I avsnitt 4.2 presenterar jag de Petters sångtexter som fungerar som primärmaterial och diskuterar texttolkningen på en allmän nivå. Själva forskningsmetoden som används i avhandlingens analysdel presenteras i avsnitt 4.3.

4.1 Rapmusik

Eftersom jag använder raptexter som forskningsmaterial i denna avhandling, är det ändamålsenligt att belysa forskningsfältet ur rapmusikens synvinkel. Två begrepp som jag vill definiera närmare är *hiphop* och *rap*. Vad är skillnaden mellan de här två begreppen vilka lätt blandas ihop? Hiphop är ett bredare begrepp och innehåller olika element som t.ex. graffiti, breakdans och rap (Rose 1994: xv), så hiphop syftar till en hel kultur, medan rapmusik är en del av hiphop. Ändå blandas de här begreppen ihop även av olika forskare. T.ex. använder Juha Suoranta termen hiphop i sin artikel *Hiphopin poliittinen epäpuhtaus* när han talar om musiken av de finska artisterna Redrama (Lasse Mellberg) och Avain (Matti Salo). Suoranta talar om hiphop-artister, finska rap och finska hiphop i samma text, så det verkar som hiphop och rap var samma sak i Suorantas artikel. (Suoranta 2005: 191–193.) Rap och hiphop är inte synonymer, vilket är missförstått även av några akademiska forskare.

Jag använder termen rap i denna avhandling eftersom jag forskar i raplyrik och inte hiphop-kultur. Tricia Rose (1994: 2) ger en omfattande definition av rap.

Rap music is a black cultural expression that prioritizes black voices from the margins of urban America. Rap music is a form of rhymed storytelling accompanied by highly rhythmic, electronically based music. It began in the mid-1970s in the South Bronx in New York City as a part of hip hop, an African-American and Afro-Caribbean youth culture composed of graffiti,

breakdancing, and rap music.

Definitionen ovan är skriven år 1994 och framhäver rapmusikens historiska ursprung från Förenta Staterna som en kulturell uttrycksform av afroamerikaner. Nuförtiden är rapmusiken spridits från USA nästan överallt till världen och till Skandinavien, så rapmusiken inte längre är musik endast av afroamerikaner i Bronx, men Roses definition förtydligar skillnaden mellan termerna rap och hiphop.

Journalisten och föreläsaren Bakari Kitwana belyser skillnaden mellan termerna rap och hiphop i sin bok *The Hip Hop Generation* på samma sätt som Rose. Kitwana (2002: 196) förklarar att termen hiphop syftar till en kulturell rörelse som innehåller musik, mode, attityd, stil och språk. Kitwanas essäer är publicerade t.ex. i *The New York Times*, i *the Los Angeles Times* och i *the Village Voice*. Han har avlagt examen i engelska och pedagogik i Rochester universitet och föreläst i många universitet och skrivit flera böcker om hiphop och rap. (BakariKitwana.com 2011.)

4.1.1 Rapmusikens historia

Som det har kommit fram i detta kapitel har rapmusiken sina rötter på 1970-talets New York. Musik-, mode- och filmindustri lade märke till rapmusiken i början av 1980-talet, men under den tiden tänktes rap vara ett kortvarigt modedefenomen. Rap kom till allmänhetens kännedom senast på 1989 när MTV började spela rapmusik regelbundet och sådana rapstjärnor som Public Enemy och Beastie Boys sålde miljontals skivor. Det finns en intressant kontradiktion mellan rap som uttrycksform av en marginell del färgade människor och intresset av den kommersiella mainstreamen. Det är ändå inte första gången i musikens historia i USA när ett marginellt musikalt fenomen av de färgade kommer till allmänhetens kännedom med inverkan av den vita befolkningen. T.ex. blev blues, jazz och rock 'n' roll populärmusik precis med hjälp av de vitas deltagande, men i början var de marginella musikaliska fenomenen av färgade människor. (Rose 1994: 3–5.)

När rapmusik populariserades, förändrades sångtexternas innehåll. Vid tiden av rapmusikens födelse var raptexter politiska, men när rap blev en del av musikindustri, började raplyriker berätta mera om kriminalitet, glamour, våld och pengar. (Suoranta 2005: 197.) Så kallade gangsta-rappare fanns redan före rapmusiken blev kommersialiserad, men de var bara en liten del av bredare helhet av olika rapstilar. De allra populäraste rapartisterna är nuförtiden som karikatyrer av ”ganstas”, ”pimps” and ”hoes”. Raplyrik i USA berättar nuförtiden så mycket om sexism, självdestruktion, homofobi och våldsamt manlighet att raplyrikens budskap har blivit smalare i Förenta Staterna. Även om raplyriken har fått negativa konnotationer, betyder det förstås inte att det inte fanns rapartister med djupare sångtexter (Rose 2008: 1–4.)

4.1.2 Petter Askergrén

Rapmusik kom till Sverige på 1980-talet, men under den tiden var rapmusik i Sverige en underground företeelse och rappare använde engelska i sina låtar. Rapmusikens verkliga genombrott ägde rum i slutet av 1990-talet. En av de viktigaste artisterna som påverkade rapmusikens genombrott var Petter. (Sandelin 2010.) Det som är viktigt är faktumet att Petter rappade på svenska, så han har haft en stor inverkan på den svenskspråkiga rapmusikens framgång i Sverige.

Petter Askergrén föddes den 25 maj 1974. Han är diagnostiserad med ADHD, dyslexi och var 21 år gammal innan han kunde läsa sin första bok. Ett symptom som är vanligt med ADHD är sen tal- och språkutveckling, Petters mamma säger att Petter började tala väldigt sent. När Petter gick i Södra Latin gymnasium i Stockholm fick han lämna lektionerna för att få extrahjälp att läsa och skriva. Petter har printat ut sina gamla skolbetyg och prov för att visa dem när han idag åker runt i skolor och berättar om sin skolgång. (Gradvall 2011.) Med beaktande av Petters svårigheter med att läsa och skriva är hans framgång som en av de mest viktigaste rapartisterna i Sverige intressant.

Petter blev ett stort namn i den svenska rapmusiksgenren i slutet av 90-talet med sitt

debutalbum *Mitt sjätte sinne* och sitt andra album *Bananrepubliken* som utgavs 1999. År 2008 hade *Bananrepubliken* sålts 340 000 kopior, och Petter kunde påstås vara den mest kända i genren. (Malmqvist.) År 2014 har Petter gett ut sammanlagt 11 studioalbum och ett samlingsalbum (Petter.nu).

Petter är en aktuell artist och han syns mycket i media i Sverige. År 2013 var han med i flera tv-program, öppnade en restaurang, lanserade vin och gav ut en bok (svt.se). År 2010 var Petter med i programmet *Så mycket bättre*, vilket ledde till en sång som används som forskningsmaterial i denna avhandling (se avsnitt 4.2). För den här avhandlingens skull är Petters bok *16 rader*, som utgavs 2013, intressant eftersom Petter berättar i boken om sina sångtexter och inspirationen bakom sånger (Askergren 2013).

4.2 De tre valda sångtexterna

De tre Petters sångtexter som bildar avhandlingens forskningsmaterial är *Längesen*, *Stockholm i mitt hjärta* och *Mitt Sjätte sinne*. Jag har valt sådana Petters sångtexter som ger olika infallsvinklar till nostalgins uppträdande. Jag upplever sångtexterna *Längesen* och *Stockholm i mitt hjärta* som nostalgiska, men ur olika synvinklar. Namnet *Längesen* syftar till nostalgins tidsaspekt medan namnet *Stockholm i mitt hjärta* framhäver nostalgins platsperspektiv. Jag upplever inte sångtexten *Mitt sjätte sinne* som nostalgisk, men texten innehåller en eller flera nostalgiska textuella element indirekt. Jag tillämpar samma analysmodell på varje sångtext för att forska i om sångtexterna innehåller de nostalgiska textuella elementen som diskuterades i avsnitt 3.2 samt hur nostalgi uttrycks eller inte uttrycks i texterna med dessa textuella element.

Sången *Längesen* finns på skivan *En räddare i nöden* som utgavs den 7 april 2010. Sångens högsta placering på Sveriges officiella topplista var 20 (Sverige Topplistan). Petter fick inspiration för texten ur romanen *Kärlek i kolerans tid* av den colombianske författaren Gabriel García Márquez. Petter säger i sin bok *16 rader* att han skrev sångtexten samtidigt när han läste Márquez bok. Även om inspirationen att skriva

sångtexten kommer ur romanen, använder Petter händelser ur sitt eget liv för att väcka den rätta och trovärdiga känslan hos lyssnaren. Petter blev först och främst inspirerad av tidslinjen i boken. Det finns olika berättar- och tidsperspektiv i sångtexten. I den första versen beskrivs hur textjaget träffar en kvinna som han har varit kär i. Berättarperspektivet i den första versen är att textjaget är en gammal man och han minns textduet sedan många år. I den andra versen beskrivs hur textjaget blev förälskad. Den tredje versen är en slags summering där det beskrivs hur kärleken finns kvar trots alla svårigheter och decennier som har gått. Petter säger att tron på kärleken beskrivs i Mágina bok ”makalöst snyggt” och att han har tagit händelser ur sitt eget liv och använt dem i sångtexten. Sådana händelser är t.ex. den gången när textjaget står utanför textduets port och skriver brev till textduet. (Askergrén 2013: 177–179.)

Sången Stockholm i mitt hjärta är född som en följd av Petters deltagande i tv-programmet *Så mycket bättre*. Så mycket bättre är ett underhållningsprogram där svenska musiker gör unika tolkningar av varandras verk. I programmet lever deltagarna åtta dagar tillsammans och lär sig känna varandra. Petter gjorde sin egen version av Lasse Berghagens låt med samma namn, så texten baserar sig på Berghagens sångtext. Både Lasse Berghagens sångtext och Petters version berättar om Stockholm och kärleken till staden. Petter säger att han har ett personligt förhållande till Stockholm, vilket också syns i sångtexten. I den första versen finns meningen ”Västerbron på min rygg därifrån ser jag klart”. Denna mening innehåller mycket personlig betydelse för Petter, eftersom han faktiskt har tatuerat texten ”Västerbron” hög upp på sin rygg. Även om sångtexten härstammar från Lasse Berghagens text är den Petters eget verk där han beskriver samma tema som Berghagen, d.v.s. kärleken till Stockholm men ur sin egen synvinkel. (Askergrén 2013: 195–196.)

Sången Stockholm i mitt hjärta finns på skivan *Samlar ut den* som utgavs den 27 december 2010 och sångens högsta placering på Sveriges topplista var 9 (sverigetopplistan.se). Den första säsongen av tv-programmet *Så mycket bättre* spelades in under hösten 2010 och det var under första säsongens första program när Petter framförde sin egen version av Stockholm i mitt hjärta. Programmet producerades av TV4

i Sverige. (tv4.se.)

Petters debutalbum *Mitt sjätte sinne* utgavs den 26 augusti 1998. På albumen finns en sång med samma namn som används som forskningsmaterial i den tredje och sista analysen i denna avhandling. Sången utgavs inte som singel, så den inte har en placering på Sveriges topplista. Petter skriver att han redan som barn har känt oro för våldet i världen och att sången uttrycker hans rädsla inför framtiden. När Petter skrev texten funderade han också på hur pengar styr mycket i världen, vilket syns i sångtexten. Såsom sångtexten Längesen har en koppling till boken *Kärlek i kolerans tid* av Gabriel García Márquez, anknyts *Mitt sjätte sinne* också till litteratur. Petter fick inspirationen för satsen ”korridor för korridor” i den andra versen när han läste om Franz Kafka och hans bok *Processen*. Satsen presenterar livet som en korridor med en massa dörrar vilka leder till olika händelser och platser i livet. (Askergrén 2013: 67–68.)

Som sagt upplever jag sångtexten Längesen som nostalgisk, och namnet syftar till den förflutna tiden. På samma sätt upplever jag sångtexten Stockholm i mitt hjärta som nostalgisk, men namnet syftar till platsen Stockholm. Meningen med att analysera de här två sångtexterna är att forska i hur nostalgi skapas textuellt i texter som har olika teman. Namnet Längesen har nostalgins tidsaspekt som central medan namnet Stockholm i mitt hjärta framhäver nostalgins platsperspektiv. Jag upplever inte sångtexten *Mitt sjätte sinne* som nostalgisk. Ändå innehåller *Mitt sjätte sinne* nostalgiska drag som en slags längtan. Jag upplever att längtan inte är en central del av sångtexten, men längtan är uttryckt indirekt. *Mitt sjätte sinne* har många negativa uttryck, så denna sångtext fungerar också som motsats till de positiva uttryck som finns i Längesen och Stockholm i mitt hjärta.

Mitt sjätte sinne har delvis också samma stiliska drag som sångtexterna Längesen och Stockholm i mitt hjärta, som metaforer samt en närvarande författare och ett inifrånperspektiv. Meningen med analysen är att granska i vilken mån en icke-nostalgisk sångtext kan innehålla nostalgiska textuella element och se om de ovannämnda stiliska valen påverkar hur nostalgi skapas. De tre olika sångtexterna är valda för att ge en omfattande bild av nostalgins uttryck i en sångtext.

4.2.1 Sångtexter som multimodala produkter

I den här avhandlingen granskas sångtexterna som litterära objekt. Ändå behöver man ta hänsyn till att en sångtext inte hänger i luften utan den finns i en kontext som borde tas hänsyn till för att nå sångens fullständiga mening. Till exempel påverkar bandets image och musik meningen i en musıklåt. (Oksanen 2007: 160.) När man lyssnar på en sång påverkar sångens musikaliska faktorer tolkningen. Sången hör till en viss genre och har en viss musikalisk stämning. Sångens melodi, rytm, tonart och instrument har en stor inverkan på låtens stämning och på det sättet på dess tolkning. Allt detta påverkar hur lyssnaren uppfattar sången. Sångtexten kan forskas i som litterärt objekt, men man behöver vara medveten om kontexten där sångtexten är skapad och kontexten där sången lyssnas.

Det behöver också tas hänsyn till att man inte bara ser en skriven text, till skillnad från en skönlitterär text, utan man också hör en röst. Så den här aspekten drar tolkarens uppmärksamhet ännu mer till författaren. (Biström 2009: 300.) Faktumet att någon tolkar texten för läsaren påverkar tolkningen. När man läser till exempel en dikt ser man bara en skriven text, men när man lyssnar på en sång är det inte bara texten som bildar betydelsen utan också sångarens tolkning av texten. En sångare kan framhäva någon del av sången eller på andra sätt skapa meningar genom sin tolkning. Ibland kan en sångare skriva och komponera sina egna låtar, men det kan också vara att en sångare sjunger låtar som är skrivna och komponerade av någon annan. Sammanfattat finns det mera kontexter i tolkningen av en sångtext än i tolkningen av en dikt.

I denna avhandling forskar jag i hur nostalgi uttrycks i Petters raplyrik. Detta betyder att forskningsmaterialet i avhandlingen är raplyrik i stället för raplåt eller rapmusik. Som det kan läggas märke till i kapitel 2 Tidigare forskning, bildar forskningen om sångtexter och i detta fall en mera begränsad forskning om raplyrik sitt eget forskningsfält. Eftersom den här avhandlingen är skriven för fakulteten för språk, översättning och litteratur, har jag valt raplyrik som forskningsmaterial och lingvistiska forskningsmetoder. Att begränsa forskningsfältet och -metoder ger bättre möjligheter att fördjupa sig i en viss

forskningsfråga som i detta fall är: med vilka textuella medel skapas nostalgi i Petters sångtexter? Hade jag forskat i nostalgi i raplåt i stället för raplyrik, skulle jag inte ha kunnat koncentrera mig på att forska i de textuella medel som skapar nostalgi.

4.2.2 Att tolka text

Anders Palm säger: ”Litteraturvetenskapen är tolkningsvetenskap”. Han fortsätter att litteraturforskningen baserar sig på texttolkning eftersom olika litteraturvetenskapliga teorier och metoder har sina rötter i texttolkning. Ett diktverk får sin betydelse när det läsas av en verklig läsare. (Palm 2002: 189.) En text oavsett sin form betyder ingenting om ingen läser den. En läsare ser olika tecken på papper eller nuförtiden på bildskärm. Han eller hon läser de här tecknen och ger dem en mening eller olika meningar, d.v.s. läsaren tolkar texten. Läsaren har en väsentlig roll som betydelseskapare av en text.

Man behöver ändå vara medveten att det inte bara är läsaren som bildar betydelsen av ett litterärt verk. Även om läsaren nödvändigtvis påverkar tolkningen, kan textens mening inte bli helt konstruerad av läsaren, eftersom läsaren skulle kunna ge en text vilken mening som helst. Björn Vikström (2005: 29) och Andres Palm (2002: 192) jämför tolkningen av ett litterärt verk med ett musikpartitur. Palm påpekar att ett musikpartitur inte fulbordas som konst förrän en musiker spelar den och Vikström att även en musiker spelar i sin egen stil är det ändå samma notskrift som alla deltagare använder. Musikern kan inte spela vad som helst. På samma sätt finns det en text som läsaren tolkar, så utöver läsaren har själva texten en viktig roll i tolkningsprocessen.

Utöver text och läsare behövs det en författare som har skapat texten. Förhållandet mellan författare, text och läsare i tolkningsprocessen har presenterats inom kommunikationsteorin med modellen nedan sedan femtioalet. Modellen baserar sig på tanken att det finns en författare som skriver en text som blir tolkad av en läsare. (Palm 2002: 196.)

FÖRFATTARE – TEXT – LÄSARE

Inom litteraturvetenskap accepteras modellen ovan inte eftersom den ger ett intryck att budskapet i ett litterärt verk är något hållbart och statiskt. T.ex. är meningen av ett diktverk dynamisk som får nya betydelser i nya kontexter. Palm (2002: 193) sammanfattar den dynamiska naturen av ett litterärt verk med meningen: ”Den litterära texten kan förändras utan att förändras.” Samma text blir läst och tolkad av olika läsare under olika tidpunkter och i olika kulturella sammanhang, vilket ger texten nya betydelser. (Palm 2002: 193–196.)

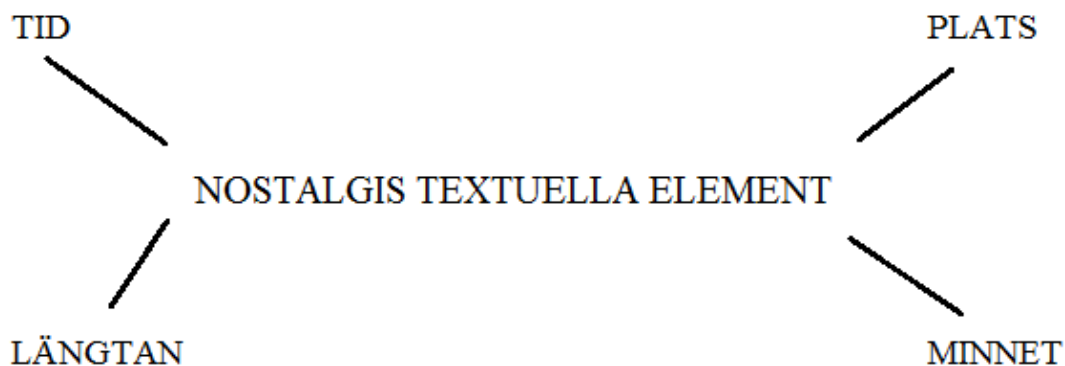
Det kan finnas så många olika kontexter att en fullständig tolkning av en text är omöjligt. Mängden av olika faktorer som påverkar tolkningen är så stor att texttolkningen i vetenskapsteoretiska sammanhang kallas ett hyperkomplexfenomen. Texttolkning är en mental process och därför osynlig. Olika associationsmöjligheter och tolkningsresultat är oändliga, vilket leder till faktumet att tolkningen inte kan fixeras. För att nå en förnuftig tolkningsprocess, har litteraturvetenskap skapat olika modeller. Med en modell kan fenomenets olika aspekter betraktas och hur de sätts i relation till varandra. (Palm 2002: 195–196.) Läsarens intuitioner av en text kan inte delas in i de rätta och fela, men i en akademisk forskning behöver intuitioner och tolkningar motiveras (Kinnunen 1983: 15).

Olika modeller, d.v.s. olika metoder för tolkningen tjänar olika frågeställningar. En forskare väljer eller skapar en modell för tolkningen beroende av vilka aspekter av ett litterärt verk vill han eller hon granska. Enligt Kinnunen är metoden bra om forskarens motiveringar understöder hans eller hennes påståenden. Kinnunen påpekar att metoden betyder logiken av motiveringar, inte forskningsteknik. (Kinnunen 1983: 15–17.) Alvesson & Deetz (2000: 4–5) skriver att en metod anknyter en teoretisk ram till ett empiriskt material och är företrädesvis reflekterande aktivitet som kräver tolkning. Metoden i den här avhandlingen baserar sig på Kinnunens och Alvesson & Deetz syn på metoden som argumenterad tolkning i relation till den teoretiska referensramen. Textanalysmodellen i avsnitt 4.3 grundar sig på den teoretiska referensramen som diskuterades i kapitel 3.

När en forskare inom litteraturvetenskap väljer en teoretisk referensram för sin forskning, är meningen inte att förklara textens mening fullständig utan att betrakta vissa aspekter eller frågor och deras relation till varandra. Korsisaari (2003: 290) påminner att när allt kommer omkring är meningen i ett litterärt verk olösbar. Urvalet av en teoretisk utgångspunkt lämnar alltid en del av textens mening utanför analysen. Mikkonen skriver om samma fenomen att intresset att få viss information påverkar tolkningen. Faktumet att en forskare vill forska i vissa aspekter av en text påverkar tolkningen och på så sätt skapar betydelser. Man behöver vara medveten att tolkningen är olösbar. (Mikkonen 2008: 68–72.)

4.3 Analysmodellen för nostalgins textuella element

Analysmodellen bygger på de nostalgiska textuella element som har diskuterats i avsnitt 3.2. För att forska i hur nostalgi uppkommer textuellt, analyserar jag sångtexter med modellen nedan.

Enligt min uppfattning kan tidsperspektivet i en text uttryckas med två olika språkliga medel vilka är semantiska och strukturella medel. Med semantiska språkliga medel menar jag olika ordval som uttrycker tid. T.ex. är olika tidsadverbial som *igår* eller *under de senaste åren* sådana semantiska medel, men tidsperspektivet kan också uttryckas semantiskt med substantiv-, adjektiv- och verbfraser. Med strukturella medel menar jag i

detta sammanhang olika verbformer som presens, preteritum, perfektum och pluskvamperfektum. Ett nostalgiskt tidsperspektiv bygger på växling mellan nutid och dåtid. Strukturellt behövs olika verbformer för att tidslinjen kan växla mellan nutiden och det förflutna. Modellens *tidaspekt* betyder forskningen av hur tiden uttrycks i texten.

Att en text kunde vara nostalgisk behöver den innehålla textuella syftningar till platser som skapar en nostalgisk sinnestämning. Som har diskuterats i avsnitt 3.2 anknyter den nostalgiska längtan till biografiska platser vilka är fullständigt personliga (Kukkonen 2007: 14). Även om man inte längtar efter fysiska saker i en nostalgisk sinnestämning, spelar en fysisk plats en viktig roll när en nostalgisk sinnestämning föds. Modellens *plastaspekt* betyder forskningen av hur nostalgins objekt som plats uttrycks i texten.

Jag forskar i aspekten av *längtan* delvis med analysen om textens ideationella struktur. Denna avhandling handlar om hur nostalgi uttrycks i Petters sångtexter, så jag är intresserad av de strukturer som gör en text nostalgisk. Som har diskuterats i avsnitt 3.1.2 är det svårt att säga vad nostalgi är. Alla forskare är ändå av samma åsikt att nostalgi uttrycker längtan (se avsnitt 3.1.2), så innehållsmässigt är längtan den viktigaste aspekten av nostalgi. Melin och Lange (1985: 7) skriver att en text gör något slags förstahandsintryck på en läsare och för forskningens skull borde det här intrycket ”översätta” till hypoteser eller stilpåståenden. I den här avhandlingen påstår jag att de första två analyserade sångtexterna är nostalgiska, vilket betyder att de innehåller en aspekt av längtan.

Analysmodellen om textens ideationella struktur som jag använder är tagen huvudsakligen ur Hellspongs bok *Metoder för brukstextanalys* (Hellspong 2001: 64–66), men tanken bakom analysen kommer också ur Karlsons text *Texters ideationella grammatik* (2011: 21–36). Textens ideationella grammatik klassificerar textens ideationella betydelser och hur de relaterar till varandra. Det system i den ideationella grammatiken som oftast används i textanalys är ett transitivitetssystem, där olika processer kopplas till olika deltagare. (Karlsson 2001: 21–23). Hellspong (2001: 39) beskriver samma fenomen att vissa processer förutsätter vissa deltagare, såsom en mental

process kräver en upplevare. Karlson (2011: 25) fortsätter att i en mental process, som jag i den här avhandlingen är intresserad av, är vanligen förstadedeltagare en person. Den här personen upplever i sin mentala process något som i detta fall är längtan. Processanalysen betyder inte kategorisering av verb, utan de processbetydelser som kommer fram i en text (Karlsson 2011: 24).

Hellsongs analysmodell innehåller alltså processer och deltagare i dessa processer. Textuellt behöver en nostalgisk text innehålla *mentala processer* som uttrycker längtan och en *upplevare* som känner längtan. Ett annat sätt att skapa längtan och väcka längtan hos läsaren i Petters texter är att använda en *närvarande* författare och ett *inifrånperspektiv*. En närvarande författare uttrycks vanligtvis med ordet ”jag” och inifrånperspektivet betyder att den som bär textens synvinkel är en aktiv deltagare i händelser (Hellspong 2001: 41–42). Den närvarande författaren och inifrånperspektivet gör en text subjektiv och mera personlig, vilka är textuella medel att påverka läsaren.

Fast Hellsongs analysmodell är huvudsakligen för brukstexter, skriver han att eftersom den strukturella analysen, som den ideationella strukturen är en del av, forskar i allmänna textdrag är den tillämplig för alla slags texter (Hellspong 2001: 61). Enligt Karlson (2011: 26) är processer centrala för textens konstruktion av världen, och genom processer uttrycks också textens vinkel och perspektiv. Textens strukturella uppbyggnad understödjer delvis mitt påstående att texten uttrycker längtan och är därför nostalgisk.

För att en text kan uttrycka längtan, behöver den innehålla en aspekt av minnet, eftersom man i en nostalgisk sinnestämning längtar i nutiden efter något i det förflutna. Utan minnet skulle en nostalgisk längtan vara omöjlig. Även om den nostalgiska längtan anknöt till idealiserade platser i stället för autentiska erfarenheter som Santesso föreslår (se avsnitt 3.1.2), borde den person som känner sig nostalgisk ändå ha en minnesbild om längtans objekt.

Före analysen av längtan analyserar jag texterna ur synvinkeln av *minnet*. Textuellt har minnet samma egenskaper som det textuella elementet längtan. Att minnas är en mental

process på samma sätt som en känsla av längtan och det behöver finnas en upplevare som minns sina nostalgiska upplevelser. Johannisson (2011: 145) skriver ”nostalgi är det känslosamma minnet” och som det har diskuterats tidigare uttrycker en nostalgisk känsla längtan. Den nostalgiska längtan och minnet kan inte skiljas från varandra, eftersom man längtar efter något med hjälp av minnet och även skapar längtans objekt med sitt eget minne. Utöver processanalys forskar jag i det textuella elementet minnet med verb- och substantivanalys och med att betrakta om det finns andra textuella medel som uttrycker minnet.

5 Analys och tolkning

Den här delen kallas *analys och tolkning* eftersom tolkning är en del av analysen. I detta kapitel forskar jag i nostalgi i Petters sångtexter med modellen som är presenterad i avsnitt 4.3. Varje sångtext analyseras i sitt eget avsnitt och sångtexten finns som helhet i början av analysen, så att det är lättare för läsaren att följa analysen.

Jan Gradvall skriver i förord av Petters bok *16 rader* att det är verserna som är det viktigaste i rapmusiken. Refrängerna kan till och med hoppas över av en rappare i några låtar. Till exempel i rockmusik är det refrängerna som man kan utantill. I rapmusik är det tvärtom eftersom budskapet finns i verserna. (Gradvall 2013: 11.) Jag har kopierat sångtexterna som jag har använt i analysen från Petters bok *16 rader*. Det är intressant att Petter i några sångtexter har skrivit ut bara verserna och lämnat refrängerna bort, så jag har transkriberat refrängerna själv i sådana fall. I några fall är refrängen skriven mellan verserna och i andra efter alla verser i Petters bok, så jag har bestämt mig att hålla samma form som i boken.

Bokens namn syftar till den vanligaste verslängden i rapmusik där verserna är delade in i 16 rader. Petter säger i sin bok (Askergrén 2013: 67) att han ibland bryter detta format eftersom det är budskapet som är det viktiga. I Petters bok är radindelningen förändrats litegrann troligen för layoutens skull. I denna avhandling är verserna placerade huvudsakligen på samma sätt som i Petters bok, men i några ställen har jag bestämt mig att ändra radindelningen lite för att få texten arrangerad tydligt på papper. Jag har t.ex. placerat den första sångtexten Längesen i två spalter bredvid varandra, eftersom sångtexten är längre än de andra två sångtexterna. I några sånger finns en s.k. bridge mellan refrängerna eller övriga ord i slutet av sången vilka inte heller finns i boken, så jag har själv transkriberat dem. I varje sångtext har jag satt ett radnummer efter varje femte rad för att hjälpa läsaren att följa analysen.

5.1 Längesen

Sången Längesen finns på skivan *En räddare i nöden* som utgavs den 7 april 2010. Sångens högsta placering på Sveriges officiella topplista var 20 (sverigetopplistan.se). Längesen är inte en typisk rapsång eftersom det inte finns trumtaktslag i sången utan nästan hela musiken spelas med pianon. Refrängerna är sjungna av Veronica Maggio och Petter rappar alla verser.

Du var gammal, jag var äldre,
och nu sågs vi igen, gått så lång tid så länge sen,
decennier tillbaks, men jag minns det så väl,
varför kärleken brunnit, utav olika skäl,
varför jag aldrig släppt det, aldrig gett upp, 5
trots min väg var lång, kantats med gupp,
jag stått utanför din port så många gånger,
så många brev, många sånger,
minns varje ord, varje rad jag skrivit,
en längtan så stor, minns varje dag jag lidit, 10
har gått genom livet med en övertygelse,
att jag satt något spår som har haft betydelse,
aldrig besvarad, aldrig tillmötes,
en kärlek så varm, utan den vilket öde,
från vinter till vår, sen sommar till höst, 15
trots att tiden vart svår så gav kärleken tröst,
hjärtan som slår, vi står där vi stod,
minns det som igår, första gången du log,
som om jag snubblade pladask
på marken och bara dog 20

Ref

jag var ung du var yngre, när vi sågs första
gången, rusade förbi mig snabbt på perrongen,
blev hjälplöst förälskad, obeskrivligt tagen

som om jag låg ner på marken och blev slagen,
betraktade ditt hår när det fångades av vinden, 5
som att svimma på en bergstopp utav svindelns,
sen den stunden satt jag fast i ett nät förtrollad,
bunden,
tappa hjärtat i knät, kunde inte tänka logiskt
eller sunt 10
och för varje sekund som du inte fanns där blev,
det tungt,
började sakta uppvakta på avstånd med brev,
men det spelade ingen roll vad jag skrev,
du hade inte fastnat än, inte fattat än, 15
vilken kärlek som fanns att bara hämta hem,
men efter ett tag, det började korresponderas,
mina förhoppningar de väcktes för att sen raseras
du flyttade utomlands någon annanstans,
gav bort din hand till en annan man 20
och breven som skrevs de kom aldrig fram,
men mitt hjärta det brann och min åtrå var sann

Ref

nu står du där på gatan, sargad av tiden,
huden är grå och din förhållning förvriden,
vill säga någonting, men jag kan inte tänka klart,
känslor bubblar upp utan att tänka tillbaks,

trevar mig fram för att etablera kontakt, 5
tar tag i din hand, du brister ut i ett skratt,
det var så länge sen, men den finns där än,
för passionen vi kände kommer alltid igen,
har ett hjärta utan rynkor, det består intakt
och drömmar i mitt liv har jag aldrig förlagt, 10
aldrig nått fram så jag älskat på avstånd,
nu är det mitt tåg och dags för avgång,
stiga på, aldrig tveka en minut,
för att allt som flyger upp måste landa till slut,
kan inte titta tillbaks trots min vilja är stark, 15
vi vandrar iväg utan vidröra mark

Ref:
Varje gång är som den första gång vi sågs
även om det är över nu
allting har förändrats
men du finns kvar
allt var svävande men nu ser jag klart

Slutord:
Mina minnen höll mig uppe varje dag
du är som att andas för
jag gav aldrig upp dig när du försvann
långa dagar blev till nätter sen till år

5.1.1 Tidsperspektivet i Längesen

I början av den första versen talar textjaget om textduet och sig själv först förr i tiden i preteritum ”Du var gammal, jag var äldre,”. Det finns en paradox på den andra raden, när textjaget säger ”nu sågs vi igen”. Tidsadverbialiet ”nu” uttrycker nutiden, men ändå är verbet ”sågs” i preteritum. Det finns en supinumform på samma rad i frasen ”gått så lång tid så länge sen.” Semantiskt uttrycks tidsperspektivet på de två första raderna med orden ”nu”, ”igen”, ”så lång tid” och ”så länge sen”. Tidslinjen är, att textjaget har känt textduet för länge sen, sedan har de träffats igen och textjaget minns ”det” i nutiden.

Tidslinjen är lång eftersom textjaget säger på den tredje raden att det är ”decennier tillbaks”, men textjaget ”minns det såväl” i nutiden. På den sjätte raden säger textjaget ”min väg vart lång”, vilket uttrycker metaforiskt den långa tiden som har gått. Semantiskt uttrycks tidslinjen på den följande raden med frasen ”så många gånger”. Textjaget har inte ”stått utanför din port” en gång utan textjaget har varit där många gånger, vilket har ägt rum under olika tidpunkter. Tidslinjen syns också på den åttonde raden även om det inte finns ett verb. ”så många brev” och ”många sånger” syftar till ett stort antal. De här breven och sångerna har gjorts under olika tidpunkter. Ytterligare ”minns” textjaget i nutiden ”varje ord” och ”varje rad” textjaget har ”skrivit” förr i tiden.

På den tionde raden minns textjaget varje dag textjaget har lidit. Frasen ”varje dag” samt frasen på den elfte raden ”gått genom livet” ger ett intryck för en kontinuerlig tidslinje. Textjaget tittar inte bakåt bara på en dag i sitt förflutna utan textjaget minns varje dag. Den här kontinuerligheten kommer också fram med fraserna ”från vintern till vår” och ”sen sommar till höst” på den 15de raden. Sammanfattat är tidslinjen i den första versen att textjaget minns i nutiden en lång tidsperiod bakåt.

I den första versen finns det sammanlagt 7 presensformer, 8 preteritumformer, 13 supinumformer och 1 perfektparticipform. I några fall är det svårt att säga vilken verbform är det fråga om. Perfektparticip ”besvarad” på de 13de raden saknar hjälpverb, så verbfrasen kunde omskrivas t.ex. ”blev besvarad” och frasen skulle då vara i preteritum, men i detta fall har jag räknat verbet vara bara i perfektparticip. Faktumet att presens-, preteritum- och supinumformer i den första versen är indelade procentuellt ungefär i lika stora delar, stöder påståendet att tidsperspektivet växlar mellan nutiden och dåtiden.

Den andra versen börjar med en blick bakåt när textjaget och textduet ”sågs första gången”. Preteritum är den styrande verbformen i den hela andra versen. De 25 preteritumformerna som finns i den andra versen bildar 80 procent av alla verbformer, så tidsperspektivet i den andra versen är i dåtiden. Utöver preteritumformerna finns det semantiska uttryck för att tala om dåtiden. T.ex. syftar frasen ”den stunden” på den sjunde raden och ”varje sekund” på den elfte raden till dåtiden.

Tidsperspektivet syftar tillbaka till nutiden i den tredje versen. Versen börjar i presens ”nu står du där på gatan”, och tredje versens 18 presensformer bildar 67 procent av alla verbformer av den tredje versen, så tidsperspektivet i den tredje versen är på största delen i nutiden. Det finns tidsadverbialen ”nu” på den första och på den tolfte raden för att uttrycka nutiden. Även om det finns också preteritumformer och fraser som ”så länge sen” att uttrycka dåtiden, är tidsperspektivet huvudsakligen i nutiden i den tredje versen. Att räkna verbformer är oklart eftersom Petter ibland lämnar huvud- eller hjälpverb bort. Men oavsett räkningssätt skulle procentuella delar vara ungefär lika stora.

Tidslinjer i de tre verserna är att tidsperspektivet växlas mellan nutid och dåtid i den första versen, är huvudsakligen i dåtid i den andraversen och i nutid i den tredje versen. Även om det också finns dåtidsperspektiv i den tredje versen, är den största delen i nutid. På den sjunde raden av den tredje versen syns kontakten mellan nu- och dåtid både strukturellt och semantiskt ”det var så länge sen, men det finns där än,”. Det sägs inte vad det implicita pronomenet ”det” syftar till, men det som var så länge sen finns fortfarande. Det berättas inte heller var ”där” är, men kontakten med det som var är inte förlorad.

Förhållandet mellan nu- och dåtiden uttrycks semantiskt och strukturellt i refrängen. ”Varje gång” nu är ”som första gång” då. Första verbet av refrängen ”är” är i presens, men redan det andra verbet ”sågs” är i preteritum. På den andra raden säger textjaget att det som har funnits är över nu och fortsätter på den tredje raden att allting som har varit har förändrats. Även om ingenting är som förut, säger textjaget på den fjärde raden att ”du finns kvar” i nutiden. På den sista raden växlar tidsperspektivet igen från dåtiden ”allt var svävande” till nutiden ”nu ser jag”. Semantiskt uttrycks förhållandet mellan nu- och dåtiden med fraser ”varje gång”, ”första gång”, ”över nu”, ”allting”, ”kvar” och ”nu”. Strukturellt varierar verbformer mellan presens, preteritum och perfektum.

I slutord syns växlingen mellan nu- och dåtiden lika klart som i refrängen. Textjagets minnen höll textjaget uppe varje dag i dåtiden, men textens du ”är som att andas för” i nutiden. På den sista raden uttrycks den kontinuerliga och långa tidslinjen när textjaget säger att ”långa dagar”, blev först till ”nätter” och ”sen till år”.

Tidsperspektivet i Längesen syns i användningen av verbs presens- preteritum- och perfektformer samt i beskrivningarna om den långa och kontinuerliga tidsperioden. Textjaget beskriver också händelser i der förflutna, vilket skapar kopplingen mellan nu- och dåtiden.

5.1.2 Platsperspektivet i Längesen

Platsperspektivet syns i Längesen med yttre fysiska platser, men också med inre sinnestämningar vilka bildar en metaforisk plats. En konkret yttre plats är t.ex. ”din port” på den sjunde raden av den första versen. Textjaget har stått utanför textduets port, vilket väcker en minnesbild av längtan. Det är inte vilken port som helst utan precis ”din port” och därför är den speciell. I frasen ”din port” har det possessiva pronomenet ”din” en viktig roll som nostalgis betydelseskapare eftersom det är textduets närvarande bakom porten, vilket gör platsen speciell. Hela raden ”jag stått utanför din port så många gånger” innehåller många textuella element som gör frasen nostalgisk ur platsperspektivets synvinkel. Utöver det possessiva pronomenet ”din” skapar pronomenet ”jag” och frasen ”många gånger” en del av den nostalgiska effekten. Faktumet att textjaget har varit utanför porten många gånger uttrycker portens betydelse för textjaget. Den nostalgiska längtan förmedlas läsaren genom en bild om textjaget stående utanför textduets port många gånger.

Ett annat konkret uttryck för en yttre plats är frasen ”på perrongen” på den andra raden av den andra versen. Textjaget har sett textduet för första gången på perrongen när textduet har rusat förbi textjaget. Perrongen skulle inte vara signifikant om den här händelsen inte hade ägt rum där eftersom det var då när textjaget blev förälskad. Perrongens nostalgiska betydelse kommer också fram på den fjärde raden av den andra versen med det metaforiska uttrycket ”som om jag låg ner på marken och blev slagen”. Textjaget låg inte ner på marken bokstavligt utan händelsen att se textduet kändes så starkt som textjaget hade blivit slagen. Alla dessa händelser skapar perrongens subjektiva betydelse för textjaget.

Sångtexten som helhet behandlar textduet ur textjagets synvinkel och textjagets och textduets förhållande vilka kan tolkas bilda en metaforisk plats. Det här betyder att det nostalgiska platsperspektivet syns i texten metaforiskt som plats hos textduet. T.ex. börjar den tredje versen beskriva en händelse ”nu står du där på gatan”. Textjaget förklarar sina känslor vidare på de tredje och fjärde raderna ”vill säga någonting, men kan inte tänka

klart, / känslor bubblar upp [...] trevar mig fram för att etablera kontakt”. Här kunde det tolkas att det nostalgiska platsperspektivet uttrycks med frasen ”på gatan”, men det är hellre fråga om textduet än en viss plats på gatan. Textjaget trevar sig fram mot en viss plats på gatan därför att textduet står där. Därför kan det argumenteras att textjaget inte trevar mot en plats på gatan utan mot textduet. Den nostalgiska platsen är då hos textduet.

Textens nostalgiska platsperspektiv som en metaforisk plats syns också i refrängen som börjar ”Varje gång är som den första gång vi sågs / även om det är över nu”. Platsperspektivet kommer här fram både konkret och metaforiskt. ”Den första gång vi sågs” förutsätter en fysisk plats där de här två träffades. Men faktumet att ”varje gång är som den första” oavsett den fysiska platsen syftar till ett inre tillstånd. Att vara med textduet är viktigare än den fysiska platsen.

5.1.3 Minnet i Längesen

Minnesaspekten i Längesen uttrycks klart i mentala processer vilka förutsätter minnet. Den första mentala processen i den första versen finns på den andra raden ”nu sågs vi igen, gått så lång tid så länge sen”. Denna process anknyts till tiden eftersom det inte är första gången när textens ”vi” ses varandra. Ytterligare minns textjaget den långa tiden som har gått. På de tredje och fjärde raderna finns den nästa mentala processen ”jag minns det så väl, / varför kärleken brunnit, utav olika skäl”. Det finns direkt användning av verbet ”minnas”, så minnesperspektivet kommer tydligt fram. Textjaget är upplevaren i mentala processen som uttrycker textjagets minnen om varför kärleken har brunnit. Faktumet att textjaget är själv upplevaren leder till ett inifrånperspektiv i texten. En närvarande författare uttrycks i detta fall med ordet ”vi”.

På de nionde och tionde raderna uttrycks minnesaspekten med fraserna ”minns varje ord, varje rad jag skrivit” och ”minns varje dag jag lidit”. Minnet kommer fram med två presensformer av verbet ”minnas”. Minnet uttrycks också på den 16de raden av den första versen ”trots att tiden vart svår så gav kärleken tröst”. Textjaget minns hur kärleken

har hjälpt när textjaget hade det svårt. Textjaget säger i de tre sista raderna av den första versen hur textjaget minns den första gången när textduet log. Minnesbilden kompletteras med en metaforisk idé om hur det leende textduet hade en så stor inverkan på textjaget att det kändes om textjaget snubblade på marken och dog. Textjaget har förstås inte dött eftersom då kunde textjaget inte berätta denna historia, men metaforen uttrycker den starka effekten som det leende textduet hade på textjaget.

För att lyfta fram ett par exempel på den andra och på den tredje versen samt på slutorden uttrycker t.ex. de första fyra raderna av den andra versen en minnesbild hur det kändes när textjaget såg textduet för första gången. Den sjunde raden av den tredje versen ”det var så länge sen, men det finns där än” sammanfattar sångtextens synvinkel till det förflutna och innehåller en minnesaspekt. Textjaget minns ”det” som var så länge sen. Första raden av slutorden ”mina minnen höll mig uppe varje dag” innehåller substantivet ”minnen” som uttrycker minnesaspekten, men också preteritumformen ”höll” gör raden intressant. Textjaget minns i nutiden hur textjagets minnen håll textjaget uppe dåtiden. Textjaget minns hur textjaget mindes.

Minnet uttrycks i sångtexten Längesen med direkt användning av verbet ”minnas” och substantivet ”minnet”. Ett annat sätt hur minnet kommer fram är beskrivningar av händelser i det förflutna, vilket förutsätter minnet. Minnet uttrycks också på metanivå så att minnen av att minnas uttrycks genom beskrivningar av minnen.

5.1.4 Längtan i Längesen

På den tionde raden av den första versen finns frasen ”en längtan så stor”. Substantivet ”en längtan” syftar naturligtvis till nostalgins längtansperspektiv. Textjaget minns på raderna från tre till fem varför kärleken har brunnit och varför textjaget aldrig släppt det. På den 14de raden beskriver textjaget ”en kärlek så varm, utan den vilket öde” och på den 16 raden ”trots att tiden vart svår så gav kärleken tröst”. Textjagets stora längtan på den tionde raden anknyts till minnesbilden om kärleken i det förflutna. Kärleken har varit

varm och gett tröst under svåra tider men har sedan brunnit. Den första versens ”en längtan så stor” som finns på den tionde raden kan tolkas uttrycka längtan efter den gamla kärleken mellan textjaget och textduet.

Längtan uttrycks också i den andra versen med metaforer och mentala processer vilka innehåller ett inifrånperspektiv och en närvarande författare. Textjaget är en aktiv deltagare i processerna, vilket leder till inifrånperspektivet och den närvarande författaren uttrycks med orden ”jag” och ”vi” på den första raden av den andra versen. De sex första raderna av den andra versen uttrycker den effekt som att träffa textduet för första gången hade på textjaget. Textjaget ”blev hjälplöst förälskad, obeskrivligt tagen”. Denna rad innehåller en mental process där textjaget är upplevaren. Den känsla som textjaget upplevde uttrycks med metaforen på den sjätte raden ”som att svimma på en bergstopp utav svindeln”. Känslan av längtan föds när denna bild av inverkan som händelsen att träffa textduet för första gången hade på textjaget förbindas med budskapet på de elfte och tolfte raderna. Där beskriver textjaget att det blev tungt för varje sekund när textjaget inte befann sig vid textduets närvaro. De här två raderna innehåller en mental process där textjaget är upplevaren, och känslan som textjaget upplever är längtan.

För att uttrycka längtan behöver en text inte nödvändigtvis innehålla en mental process, utan längtan kan finnas i en text med andra textuella element. T.ex. uttrycks längtan i Längesen på de 19de och 20de raderna av den andra versen ”du flyttade utomlands någon annanstans / gav bort din hand till en annan man”. Dessa rader innehåller inte en mental process, men en tolkning av längtan föds när budskapet hur textduet har lämnat textjaget och gift sig med en annan man kombineras med andra delar av texten vilka uttrycker textjagets kärlek till textduet. En mental process finns på den sista raden av den andra versen där textjaget säger ”mitt hjärta det brann och min åtrå var sann”. I denna mentala process är textjaget igen upplevaren och den mentala processen är textjagets inre upplevelse av det brinnande hjärtat och åtrån. Den här mentala processen uttrycker längtan, eftersom den här starka inre upplevelsen föds när textduet har flyttat utomlands och gift sig med en annan man. Faktumet att textjaget har tappat textduet orsakar den inre upplevelsen som känns som hjärtat hade brunnit.

Den sista raden av slutorden ”långa dagar blev till nätter sen till år” implicerar textjagets känsla av längtan. Dagar är inte i allmänhet långa eller korta, men en dag känns lång när man längtar efter någon. Att textjaget talar om långa dagar anknyts till sångtexten som helhet och därför uttrycker långa dagar textjagets längtan. Raden är ett poetiskt uttryck om textjagets känsla av längtan under en lång tidsperiod. Textjaget har saknat textduet under dagar, nätter och år.

Man hittar längtan i Längesen genom att koppla ihop olika delar av sången och genom att göra en tolkning av sångtexten som helhet. Å ena sidan uttrycker textjaget sin kärlek för textduet och å andra sidan finns det budskapet hur textjaget har känt åtrå när textduet har flyttat bort med en annan man. Ytterligare finns det syftningar till hur dagarna har känt långa för textjaget samt frasen ”en längtan så stor”. När sångtexten läsas som helhet kommer en tolkning av längtansperspektivet fram.

5.1.5 Sammanfattning av nostalgins textuella element i Längesen

Det nostalgiska textuella elementet *tid* syns i texten strukturellt med variationen mellan olika verbformer. Den här variationen syns både i enskilda delar av sången som i verser, refrängen och slutord och i sången som helhet. Verbformer uttrycker nu- och dåtid inom varje vers, men händelserna äger rum i dåtid i den andra versen och i nutid i den tredje versen, så olika verser bildar ett förhållande mellan nu- och dåtid också som helhet. Semantiskt uttrycks nutiden tydligaste i olika delar av sången med tidsadverbialen ”nu”. Dåtiden uttrycks med sådana tidsadverbial som ”länge sen” och ”decennier tillbaks”. Dåtiden uttrycks semantiskt också med fraser som ”från vintern till vår, sen sommar till höst”. Som helhet är tidslinjen lång och kontinuerlig. Å ena sidan uttrycker texten förändring, men å andra sidan ger fraserna som ”du finns kvar” ett uttryck om något hållbart. En lång tid har gått och mycket har förändrats, men det som finns kvar är textduet, vilket knyter ihop nutiden och det förflutna.

Det nostalgiska textuella elementet *plats* som skapar nostalgi i Längesen kommer fram

med konkreta platser där textjaget och textduet har varit såsom ”perrongen” eller ”din port” som textjaget har stått utanför. Platsperspektivet kommer också fram med en metaforisk plats att vara hos textduet. Textjaget vill vara hos textduets närvaro, vilket är viktigare än den fysiska platsen.

Det nostalgiska textuella elementet *minnet* syns i Längesen med användningen av verbet minnas och substantivet minnet. Andra sätt hur aspekten av minnet skapas i Längesen är beskrivningarna om händelserna förr i tiden och för att berätta om dessa händelser behöver textjaget minnas dem.

Det nostalgiska elementet *längtan* kommer fram i texten med beskrivningar hur textjaget har älskat textduet och hur det känns tungt när textduet har rest bort. Ytterligare uttrycker textjaget sin vilja att vara med textduet och att deras kärlek har gett tröst för textjaget. Alla dessa uttryck tillsammans leder till en tolkning att textjaget längtar efter textduet. För att knyta allt ihop säger textjaget frasen ”en längtan så stor”.

Sammanfattat finns alla fyra nostalgiska textuella element närvarande i sångtexten Längesen. *Tid*, *plats*, *minnet*, och *längtan* är textuella medel vilka tillsammans bildar effekten av nostalgi och alla dessa aspekter finns i Längesen. Sångtexten Längesen kan påstås vara nostalgisk på grund av textens struktur.

5.2 Stockholm i mitt hjärta

Sången Stockholm i mitt hjärta finns på skivan *Samlar ut den* som utgavs den 27 december 2010 och är ett samlingsalbum av Petter. Sångens högsta placering på Sveriges topplista var 9 (sverigetopplistan.se). Sångens omtolkning av Lasse Berghagens låt med samma namn. Refrängen är sjungen av Beatrice Eli.

Jag har sagt det förr för jag har levt mina dagar
 I staden där jag växt upp, finns minnen som jag saknar
 Stockholm i mitt hjärta, jag ska besjunga dig min vän
 – samma, samma, du ska brinna igen

En storstadsideal för jag älskar dina uttryck 5
 Som en gryning, jag vandrar hem i fint skick
 Alltid med en insikt, du är mitt fundament
 Mina gator ligger kvar, sen vinden har vänt
 Det är så jag minns mina dagar, som ingenting har hänt

Jag menar allting finns kvar, känslor som jag känt 10
 kan försvinna ett tag men alltid studsar tillbaks
 Västerbron på min rygg därifrån ser jag klart
 saknar gamla byggnader, fasader i mitt minne
 Stockholm förvandlades, funktionalism blev inne

– men det är ett minnen från en svartvit film 15
 >>Staden i mitt hjärta<< Stockholm jag är din

Ref

Jag älskar Stockholm på morgonen, när lugnet träder fram
 Trots att jag har förändrats, med dig blir jag samma man
 Stockholms farvatten, här finns en tydlig baksida
 Gäller segla rätt för det är så lätt att få slagsida.

Stockholms terräng, blir full eller bäng 5
 Man mot man, nu rullar de i gäng
 Men jag ser inte sådant för din skönhet består
 Du är som en stjärna på himlen nåt man ser aldrig nå
 – så lång bortom, kära Stockholm

minnen du skänkt mig i mitt liv dem har jag gott om 10
 På toppen av malmen när jag blickar ut mot fjärden
 Du har mitt hjärta i handen, du är centrum i världen
 – i mitt fokus, jag kommer tillbaks

för om jag går vilse i dimman så är det här jag ser klart
 trots att tider blivit tuffare och klimatet är svalt 15
 så har jag Stockholm i mitt hjärta och det är fortfarande underbart

Ref:

Stockholm i mitt hjärta
drömmarnas stad det är du
Stockholm i mitt hjärta
drömmarnas stad det är du

Bridge:

Stockholm i mitt hjärta, det är du
Stockholm i mitt hjärta, här och nu
Stockholm i mitt hjärta, här ser jag klart
Stockholm i mitt hjärta, och det är fortfarande underbart

Ref

5.2.1 Tidsperspektivet i Stockholm i mitt hjärta

I början av den första versen säger textjaget samma sak som textjaget har sagt också tidigare, d.v.s. att textjaget har levt sina dagar i staden där textjaget har växt upp. Den första versen uttrycker dåtiden ur nutidens synvinkel. Strukturellt uttrycks dåtiden med två perfekter ”har sagt” och ”har levt”. Dåtiden uttrycks också lexikalt med tidsadverbialet ”förr”. Den andra raden fortsätts med supinum ”växt”, men tidsperspektivet växlar till nutiden i slutet av den andra raden med satsen ”jag saknar” som är i presens. Textjaget har växt upp i staden och levt sina dagar där förr i tiden. Textjaget saknar sina minnen i nutiden och har sagt det också tidigare i dåtiden. Den tredje raden uttrycker nutids synvinkel. Textjaget har Stockholm i sitt hjärta nu och textjaget har i nutiden avsikten att besjunga Stockholm. Tidsadverbialet ”igen” på den fjärde raden kopplar ihop nu- och dåtiden. Att Stockholm kan brinna igen betyder att Stockholm har brunnit också tidigare.

Raderna från fem till sju är alla i presens, och texten har ett nutidsperspektiv. Textjaget älskar storstadens uttryck i nutiden och har storstaden som sitt fundament just nu. Tidlinjens kontinuerlighet mellan nu- och dåtiden uttrycks på de sjunde och åttonde raderna semantiskt med orden ”alltid” och ”kvar”. Textjaget har insikten att Stockholm är

textjagets fundament inte bara nu utan alltid, vilket betyder att textjaget har känt staden under en lång tidsperiod. Nutids- och dåtidsperspektiven kopplas ihop på raderna nio och tio. I satsen på den nionde raden ”jag minns mina dagar som ingenting har hänt” minns textjaget sina dagar i nutiden som ingenting hade hänt förr i tiden. Textjaget framhäver det samma budskap på den tionde raden. Allting som har funnits förut i dåtiden finns kvar i nutiden. Det är inte bara de fysiska saker som finns kvar utan textjaget har också i nutiden de känslor som textjaget har haft tidigare förr i tiden.

Semantiskt har texten kontinuerlighet också på den elfte raden. Textjaget kan försvinna ett tag, men kommer alltid tillbaka. Substantivet ”ett tag” syftar till en liten stund som textjaget ibland är borta, men textjaget kommer alltid tillbaks, vilket betyder kontinuerlighet i tidslinjen. Det är inte fråga om en enskild händelse i det förflutna utan textjaget har återkommit Stockholm många gånger, d.v.s. alltid. Sångtextens enda preteritumformer ”Stockholm förvandlades, funktionalism blev inne” finns på den 14de raden av den första versen. De här två satserna syftar till händelser som har ägt rum i det förflutna. Stockholm är inte längre samma som den var tidigare, och textjaget uttrycker sin längtan på förra raden i nutiden ”saknar gamla byggnader”.

Den andra versen har nutidsperspektivet som den styrande synvinkeln. Ur den strukturella synvinkeln bildar den andra versens 24 presensformer 86 procent av alla versens verbformer, men versen har också dåtidsperspektivet. Den andra versens börja som är i perfektum ”Trots att jag har förändrats” betyder att textjaget förstår i nutiden att textjaget inte är samma person som förr i tiden. Kopplingen mellan nu- och dåtiden kommer fram på den 13de raden av den andra versen med adverbialet ”tillbaks”. Textjaget kan inte komma tillbaka till Stockholm om textjaget inte hade varit där förut. Samma fenomen syns på den sista raden av den andra versen med adverbialet ”fortfarande”. Faktumet att Stockholm nu är ”fortfarande” underbart betyder att Stockholm har varit underbart också förut. Utöver adverbialet bildas nutid – dåtid - perspektivet med supinum formen ”blivit” på den 15de raden av den andra versen. Tider har blivit tuffare i nutiden jämfört med tidernas tillstånd i det förflutna.

Nutidsperspektivet framhävs i bridge när textjaget säger ”Stockholm i mitt hjärta, här och nu”, ”...här ser jag klart” och ”...och det är fortfarande underbart”. Det är just nu när Stockholm är i textjagets hjärta samt faktumet att följande satser är i presens, lyfter nutidsperspektivet fram. Ändå syftar adverbialen ”fortfarande” till dåtiden.

Tidsperspektivet i sångtexten är att textjaget uttrycker sina känslor i nutiden, men textjagets förhållande till staden Stockholm har ägt rum under en lång tidsperiod. Kopplingen mellan nu- och dåtiden kommer fram med olika tidsadverbial och med perfektformer.

5.2.2 Platsperspektivet i Stockholm i mitt hjärta

Det är staden Stockholm som uttrycker nostalgins platsperspektiv klarast i denna sångtext. Sångens namn ”Stockholm i mitt hjärta” innehåller en metafor eftersom Stockholm inte kan ligga konkret i textjagets hjärta. Ordet ”hjärta” i metaforen innehåller betydelser av kärlek och inre värme, vilket betyder att utöver den konkreta och fysiska staden syftar rubriken också till varma känslor mot Stockholm.

På den andra raden av den första versen syftar substantivet ”staden” till Stockholm och nostalgis platsperspektiv bildas med frasen ”där jag växt upp, finns minnen som jag saknar”. Stockholm har en subjektiv betydelse för textjaget eftersom textjaget har växt upp där. Vidare beskriver textjaget Stockholms betydelse genom att säga att textjaget saknar sina minnen som finns i staden, så dessa saknade minnen uttrycker nostalgins platsperspektiv.

På den tredje raden finns satsen ”jag ska besjunga dig min vän”. I denna sats är Stockholm personifierad som ”min vän”. Stockholms betydelse uttrycks ytterligare på raderna fyra, fem och sju. I satserna ”du ska brinna igen”, ”jag älskar dina uttryck” och ”du är mitt fundament” talas om Stockholm som om staden var en levande varelse. Stockholm som en nostalgisk plats kommer fram med textjagets sätt att tala om staden.

Att tala om Stockholm som ”min vän” innehåller både en personifikation ”vän” och det possessiva pronomenet ”min”, vilket syftar till textjagets djupa och personliga förhållande till staden. Textjaget tilltalar Stockholm som ”du” och hur textjaget älskar ”dina uttryck”, vilket också framhäver stadens betydelse för textjaget. I satsen ”du ska brinna igen” har adverbet ”igen” tidsmässig betydelse. Stockholm kommer inte att brinna bokstavligen utan textjaget har fortfarande varma känslor för staden. Den nostalgiska betydelsen kommer fram därför att textjaget har haft varma känslor för Stockholm också förr i tiden. Ytterligare skulle textjaget inte beskriva Stockholm som ”min vän” om förhållandet till staden inte hade ägt rum under en lång tidsperiod. Vidare syftar ordet vän till ett positivt förhållande till staden. Staden är en vän och inte t.ex. en fiende.

Textjagets personliga förhållande till Stockholm uttrycks med possessiva pronomen i fraserna ”mina gator”, ”mina dagar”, ”Västerbron på min rygg” och ”gamla byggnader, fasader i mitt minne” på raderna åtta, nio, tolv och tretton. Textjaget talar om Stockholms gator som textjaget ägde dem. Det possessiva pronomenet i ”mina dagar” framhäver dagarnas betydelse för textjaget. ”Västerbron på min rygg” är igen ett metaforiskt uttryck och syftar ur en biografisk synvinkel till författarens tatuering på sin rygg men textuellt till Västerbrons betydelse för textjaget.

För att lyfta fram ett par meningar i den andra versen säger textjaget på den åttonde raden ”Du är som en stjärna på himlen nåt man ser aldrig nå” och på den 12de raden ”Du har mitt hjärta i handen”. På dessa rader används igen metaforer och personifikation som betydelseskappare. Att Stockholm talas som ”du” och jämförs med en stjärna betonar Stockholms betydelse för textjaget. Textjaget kan aldrig nå Stockholm på samma sätt som en stjärna, vilket syftar till Stockholms betydelse som inre upplevelse. Att Stockholm har textjagets hjärta i handen lyfter metaforiskt fram textjagets kärlek mot staden.

Platsperspektivet i sångtexten kommer fram när sångtexten läsas och tolkas som helhet. Textjaget använder poetiskt språk som metaforer för att uttrycka sina varma känslor för Stockholm. Det nostalgiska platsperspektivet bygger på textjagets långa och personliga förhållande till Stockholm, textjagets kärlek till staden, textjagets minnen om staden och

hur textjaget saknar dessa minnen.

5.2.3 Minnet i Stockholm i mitt hjärta

Nostalgins minnesaspekt kommer tydligast fram i sångtexten med bruket av verbet minnas och substantivet minne. I den första versen kommer de här orden fram på den andra raden ”I staden där jag växt upp, finns minnen som jag saknar”, på den nionde raden ”Det är så jag minns mina dagar, som ingenting har hänt”, på den trettonde raden ”saknar gamla byggnader, fasader i mitt minne” och på den femtonde raden ”men det är ett minnen från en svartvit film”. Textjaget är upplevaren i alla dessa processer som uttrycks på de fyra raderna. Textjaget berättar om sina egna minnen som textjaget saknar, sina egna dagar i det förflutna, fasader i sitt eget minne och sitt eget minne som en film, vilket betyder att processerna att minnas har inifrånperspektivet. En närvarande författare uttrycks med ordet ”jag”.

Textjagets förhållande till sitt förflutna uttrycks i texten också med andra medel än bara med substantivet ”minne” och verbet ”minnas”. Att textjaget säger i den första versen på den åttonde raden ”Mina gator ligger kvar” och på den tionde raden ”Jag menar allting finns kvar, känslor som jag känt” betyder att textjaget minns sina gator, hur de var förr i tiden, hur ”allting” som finns kvar var tidigare och hurdana känslor textjaget har haft. Textjaget använder det possessiva pronomenet ”mina” när textjaget talar om gator, vilket framhäver textjagets personliga förhållande till dessa gator. Därför har textjaget tillbringat mycket tid på dessa gator och textjaget måste minnas de väl.

Den tionde raden av den första versen innehåller igen substantivet minne: ”minnen du skänkt mig i mitt liv dem har jag gott om”. Faktumet att substantivet är i pluralis samt att textjaget säger textjaget har dem ”gott om”, betyder att textjaget har tillbringat mycket tid, vilket väcker många minnen. Textens tidslinje uttrycks med den sista raden av den andra versen ”så har jag Stockholm i mitt hjärta och det är fortfarande underbart”. Adverbialet ”fortfarande” uttrycker inte bara nostalgins tidsaspekt utan också minnet.

Textjaget minns att Stockholm också tidigare har varit underbart.

5.2.4 Längtan i Stockholm i mitt hjärta

Sångtexten Stockholm i mitt hjärta uttrycker längtan med mentala processer men också med andra uttryck och textuella medel. Den första mentala processen som kan lyftas fram finns på den andra raden av den första versen i meningen ”I staden där jag växt upp, finns minnen som jag saknar”. Verbet ”saknar” kunde nästan omskrivas ”längtar”. Meningen innehåller en mental process där textjaget är upplevaren och som uttrycker längtan efter staden och minnen som finns där. Den nästa mentala processen finns i satsen ”jag älskar dina uttryck” på den femte raden av den första versen. Denna mentala process behandlar kärlek, men när processen knyts ihop med hela sångtexten om Stockholm kan den tolkas innehålla en aspekt av längtan. Båda processerna innehåller en närvarande författare som uttrycks med ordet ”jag” samt ett inifrånperspektiv eftersom textjaget är en aktiv deltagare i dessa processer.

På de 13de och 14de raderna av den första versen ”saknar gamla byggnader, fasader i mitt minne / Stockholm förvandlades, funktionalism blev inne” uttrycks längtan med den mentala processen att sakna. Raderna uttrycker först hur textjaget saknar efter gamla byggnader och sina minnen och sen hur Stockholm har förvandlats till följd av funktionalismen. Det som textjaget längtar finns inte kvar. Stockholm har förändrats och fasaderna finns bara i textjagets minne. Igen har processen att sakna en närvarande författare och inifrånperspektivet.

Den mentala processen att älska uttrycks starkt på den första raden av den andra versen i satsen ”Jag älskar Stockholm på morgonen”. Kärleken knyts ihop med andra uttryck i texten vilka uttrycker varma känslor för Stockholm. Man kan inte längta efter något om man inte har positiva känslor om längtans objekt. Textjagets kärlek för Stockholm samt varma känslor och positiva minnesbilder om Stockholm uttrycks delvis med samma metaforer som redan har diskuterats i avsnitt 5.2.2 om platsperspektivet. Namnet på

sången ”Stockholm i mitt hjärta” innehåller syftningar till kärlek och längtan. Substantivet ”hjärta” i metaforen kan tolkas att uttrycka kärlek. Hela minnesbilden om metaforen förmedlar budskapet att Stockholm ligger i textjagets hjärta, vilket innehåller en aspekt av längtan. Att Stockholm ligger metaforisk i textjagets hjärta kan tolkas innehålla betydelsen om textjagets längtan efter staden när textjaget inte befinner sig där.

Den åttonde raden av den andra versen ”Du är som en stjärna på himlen nåt man ser aldrig når” har redan diskuterats i avsnitt 5.2.2, men kan lyftas fram också i samband med längtan. Idén i denna metafor är att Stockholm är som en stjärna eftersom en stjärna är onåbar. På samma sätt kan textjaget inte nå Stockholm. Textjaget säger på den andra raden av den första versen att de minnen som textjaget saknar finns i Stockholm och att textjaget har växt upp där. Även om textjaget kan komma tillbaka till fysiska platser såsom gamla byggnader, kan textjaget inte få tillbaka sina minnen och sin barndom och därför uttrycker metaforen längtan. Det som är intressant är faktumet att textjaget talar i sångtexten om Stockholms onåbarhet samt att textjaget har växt upp där, vilket har med sig nostalgins ursprungliga och etymologiska betydelse som hemlängtan.

Den tolfte raden av den andra versen ”Du har mitt hjärta i handen, du är centrum i världen” innehåller metaforen samt personifikation. Stockholm talas som ”du”, vilket syftar till en människa och i metaforen ”du har mitt hjärta i handen” talas Stockholm som om staden hade kroppsdelen hand. Metaforen framhäver textjagets kärlek mot Stockholm och förmedlar att Stockholm är en speciell plats på jorden. Textjaget har bara ett hjärta och det ligger i Stockholms hand. Hjärtat kan sålunda inte vara i handen av någon annan stad. Stockholm talas som staden var en älskare eller en älskarinna, och romantiska dikter uttrycker ofta längtan efter en älskare eller en älskarinna.

Den sista raden av den andra versen ”så har jag Stockholm i mitt hjärta och det är fortfarande underbart” innehåller den bekanta metaforen som finns i namnet på sången och som redan har diskuterats men också adverbialet ”fortfarande”. Att Stockholm är fortfarande underbart betyder att staden har varit underbart också tidigare, så textjagets varma känslor mot Stockholm inte har förändrats under tiden. I refrängen finns satsen

”drömmarnas stad det är du”. Genitiven i pluralis ”drömmarnas” ger en idé som Stockholm var något onåbart på samma sätt som en stjärna i metaforen i den andra versen samt som om Stockholm mystifierades. Staden är en plats som textjaget drömmar om men inte bara den fysiska platsen som ligger vid Mälaren i södra Sverige utan också en mental plats som uttrycker textjagets barndom och minnen. Stockholm är en minnesbild som textjaget längtar efter.

Längtan syns i sångtexten när textjagets långa och personliga förhållande till Stockholm samt med textjagets kärlek för staden kopplas ihop med processerna hur textjaget saknar sina minnen och gamla byggnader. Sångtexten har olika aspekter som t.ex. kärlek för Stockholm idag, vilket inte nödvändigtvis innehåller nostalgisk längtan. Ändå uttrycker sångtexten längtan med faktumet att textjaget älskar staden, har växt upp där och saknar det gamla Stockholm och sina minnen där.

5.2.5 Sammanfattning av nostalgins textuella element i Stockholm i mitt hjärta

Textens *tids*aspekt bygger på textjagets tankar om Stockholm i nutiden samt textjagets minnen och känslor av staden. I sångtexten uttrycker textjaget i nutiden vad Stockholm betyder för textjaget, men stadens betydelse bygger på textjagets minnen om Stockholm i dåtiden. Nutidens synvinkel kommer fram naturligtvis med verbens presensformer, men också med tidsadverbialet ”nu”. Dåtiden i texten uttrycks strukturellt med preteritum-, perfektum- och supinumformer och semantiskt med tidsadverbialet ”för”. Förhållandet mellan nu- och dåtid uttrycks med adverbialen ”igen”, ”kvar”, ”alltid”, ”tillbaks” och ”fortfarande”. Tidslinjen är lång och kontinuerlig. Textjaget har känt staden Stockholm länge och tillbringat mycket tid i staden. Textjaget är t.ex. växt upp där.

Nostalgins *plats*perspektiv i texten uttrycks i klaraste med staden Stockholm och textjagets kärlek mot staden. Sångtextens *plats*perspektiv är också andra textjagets inre

sinnestämningar som minnen som textjaget saknar och känslor textjaget har känt. Längtans fysiska objekt är inte bara Stockholm som helhet utan också delar av staden som gator, gamla byggnader och Västerbron. Ett sätt hur nostalgins platsperspektiv kommer fram i texten är textjagets barndom, eftersom textjaget har växt upp i Stockholm.

Nostalgins *minne*aspekt uttrycks med bruket av substantivet ”minne” och verbet ”minnas”. Mentala processer om att minnas innehåller en närvarande författare och inifrånperspektivet eftersom de har textjaget som upplevare. Adverbialen ”kvar” och ”fortfarande” bildar textjagets förhållande till sitt förflutna så att textjaget minns hur Stockholm var tidigare och hurdana känslor textjaget har haft.

Nostalgins textuella element *längtan* uttrycks i sångtexten Stockholm i mitt hjärta delvis på samma sätt som i sångtexten Längesen som behandlades i avsnitt 5.1.4 eftersom en känsla av längtan föds när olika delar av sången kopplas ihop. Textjagets kärlek och varma känslor för Stockholm samt textjagets långa och betydelsefulla tid i Stockholm knyts ihop med uttryck hur textjaget saknar gamla byggnader och sina minnen i Stockholm. Textjaget uttrycker sin kärlek för staden med poetiskt språk som med metaforer, vilket framhäver effekten av längtan.

Sångtexten Stockholm i mitt hjärta innehåller alla fyra nostalgins textuella element *tid*, *plats*, *minnet*, och *längtan*. Analysen av textens struktur bevisar att sångtexten kan tolkas vara nostalgisk.

5.3 Mitt sjätte sinne

Sången *Mitt sjätte sinne* är inte utgiven som singel, men låten finns på skivan med samma namn som utgavs den 26 augusti 1998. *Mitt sjätte sinne* är Petters debutalbum. Som har diskuterats i avsnitt 4.2. kan det läggas märke till att sångtexten Mitt sjätte sinne kanske har en närvarande författare och inifrånperspektiv samt metaforer. Sångtexten kan innehålla några delar av de nostalgiska textuella element som är presenterade i avsnitt 3.2

Syftet med analysen är att belysa vidare hur nostalgi skapas i en sångtext genom att granska en icke-nostalgisk sångtext.

man kan ställa sig frågor, varför allting är i lågor,
går fram och tillbaka, som vågor,
jag filosoferar, funderar, varför vi existerar,
varför jorden, planeter, allting cirkulerar,
varför folk betar sig, som folk betar sig, 5
varför vissa går ner sig, bara ger sig, ger med sig,
pengar, riksdaler styr våra liv och det e fel jag vet,
men jag vill också ha min del, hela livet e ett spel,
satsa rätt, lev ut, fixa din biljett, i morgon kan allt vara slut,
för när mörkret faller, står du helt på egen hand, 10
då är det öga för öga, tand för tand,
kan aldrig bryta, våra band, lösa upp min släkt,
jag håller rycken täckt, mitt sjätte sinne är väckt,
Det är satans spioner, men allt e bara bilder,
mina bilder och visioner, de säger mer än miljoner 15
ord och begrepp och koncept,
de har rätt, nu har tryggheten släppt,
vårt vett har hamnat fullständigt snett,
mina drömmar måste sina,
vill att isen ska tina, att världen ska skina, 20
men det handlar om flis, för allt har sitt pris,
materialisk trygghet, det är så världen drivs,
slicka upp, sparka ned, attityder poppar upp alltför ofta,
jag vill slippa all stress, bara softa

Ref:

vi har nått vår sista timme
jag ser skräck,
mitt sjätte sinne är väckt
har vi nått vår sista timme,
jag ser skräck
mitt sjätte sinne är väckt

allting tär i min hjärna, i min kärna, jag dyker som en tärna,

men stannar under ytan, under ytan är jag säker, såren läker,
 men vindar vänder, jag ser onskans tänder,
 konflikter mellan länder,
 vad händer, har vi nått sista dan på vår kalender, 5
 för jag ser städer i bränder,
 oskyldiga springer och flyr från tortyr, generaler som styr,
 ger order om likvidering, i denna skräckfyllda bild,
 har livet någon mening, knappast vad fattas
 när världen smälter universellt, finansiellt, 10
 när soldater drar i fält, drabbar samman parallellt
 med all ilska, ondska, hat som har svält,
 korridor för korridor, mitt hjärta slår
 och tankar som jag får, som går,
 kombineras med allegorier, 15
 galna fantasier, och svåra melodier,
 en djupare betydelse för livets strategier,
 jag hatar våld och allt det står för, aggressiva filosofer,
 pressa mina gränser och jag visar vad jag går för,
 det är svårt att känna lycka när allt börjar trycka, 20
 jag vill berusa mig själv och aldrig mer nyktra

Ref

5.3.1 Tidsperspektivet i Mitt sjätte sinne

Presens är den styrande verbformen i sångtexten Mitt sjätte sinne. Sångtextens 70 presensformer bildar 81 procent av sångtextens alla verbformer. Andra verbformer som finns i texten är futurum, imperativ, particip perfektum och perfektum. Siffrorna beror lite på räkningssätt t.ex. i förhållande till passiver, men ur en strukturell synvinkel har sångtexten ett klart nutidsperspektiv. De första åtta raderna av den första versen är alla i presens och det finns inga semantiska uttryck som syftar till dåtiden. På den andra raden sägs dock textjaget ”går fram och tillbaka som vågor”. Uttrycket ”fram och tillbaka” kunde tolkas att innehålla en dåtidsaspekt, men eftersom uttrycket finns i kontexten av

presensformer, är syftningen till dåtiden långsökt.

På den nionde raden finns tre imperativ ”satsa”, ”lev” och ”fixa”, men också de hänvisar till nutiden. Det semantiska uttrycket ”i morgon” på samma rad syftar till framtiden. På den tolfte raden ”kan aldrig bryta, våra band, lösa upp min släkt,” har adverbet ”aldrig” tidsmässigt en bredare betydelse än nutiden, men i radens mening syftar adverbet huvudsakligen till framtiden. Textjaget kan inte bryta bandet eller lösa upp sin släkt nu och inte heller någonsin i framtiden.

Raderna från 13 till 16 är alla i presens och har bara nutidsperspektiv. Det finns perfektet ”har släppt” på den 17de raden, men satsen innehåller tidsadverbial ”nu”, så meningen har nutidsperspektivet. Sångtextens första klara syftning till dåtiden finns på den 18de raden av den första versen när textjaget säger satsen ”vårt vett har hamnat” som är i perfektum. Textjaget förstår att vettet är olikt i nutiden jämfört med vad vettet var i dåtiden. Resten av den första versen är i presens och har bara nutidsperspektiv.

Tidsmässigt fortsätts den andra versen från det som den första versen slutades. Textjaget beskriver sina tankar i nutiden och alla verbformer på de första fyra raderna är i presens. På den femte raden finns ett perfektum i frågesatsen ”har vi nått sista dan på vår kalender”. Denna frågesats har nutidsperspektiv eftersom textjaget undrar frågan nu, men substantivet ”kalender” syftar betydelsemässigt till en lång tidslinje. Raderna från sex till elva är i presens och tidsperspektivet är i nutiden. Nästan hela versen innehåller bara presensformer och uttrycker nutiden förutom den sista raden ”jag vill berusa mig själv och aldrig mer nyktra”, vilket innehåller både ett nutids- och framtidsperspektiv.

Refrängen börjar med påståendesatsen ”vi har nått vår sista timme”. Substantivet ”timme” är förstas ett tidsmässigt uttryck, men textjaget säger att vår sista timme är nu. Det har funnits många timmar före den här sista timmen, men nu har det kommit dags för den sista. Refrängen fortsätts med hur textjagets ser skräck i nutiden och passivsatsen ”mitts jätte sinne är väckt”. Verbformen ”väckt” är perfektum particip som i detta fall tillhör passivsatsen som är i presens. På den fjärde raden av refrängen frågar textjaget om

vi har nått vår sista timme, vilket syftar till framtiden, eftersom nu finns det en möjlighet att det fortfarande är timmar kvar före den sista.

5.3.2 Platsperspektivet i Mitt sjätte sinne

Platsperspektivet uttrycks i Längesen metaforiskt med textjagets negativa associationer om världen. En metaforisk plats är världen som textjaget upplever den. Platsperspektivet uttrycks inte direkt utan det kommer fram implicit med uttryck hur textjaget ser världens tillstånd. På de tredje och fjärde raderna av den andra versen säger textjaget ”jag ser ondskans tänder / konflikter mellan länder”. Att textjaget ser ondskans tänder syftar metaforiskt till ont i världen. Frasen ”konflikter mellan länder” är ett mera konkret uttryck om problem i världen. Textjaget upplever världen som negativ plats, vilket bildar textens platsperspektiv, men det är inte objekt för längtan.

I den andra versen kommer negativa uttryck om världen ännu starkare fram. På de sjätte, sjunde och åttonde raderna av den andra versen säger textjaget ”jag ser städer i bränder / oskyldiga springer och flyr från tortyr, generaler som styr / ger order om likvidering, i denna skräckfyllda bild”. Textjaget säger inte vilka städer textjaget talar om eller var flyr människor från tortyr, men denna skräckfyllda bild som textjaget talar om kan tolkas syfta till allt ont i världen. Platsperspektivet är här också världen som metaforisk plats, vilket uttrycks med textjagets uppfattningar om den.

Krig och konflikter tillhör inte den verklighet som textjaget vill befinna sig. Textjaget säger på den 18de raden av den andra versen ”jag hatar våld och allt det står för”. På den sista raden av den andra versen säger textjaget ”jag vill berusa mig själv och aldrig mer nyktra”. Det kunde tolkas att textjagets vilja att bli berusad syftade till en metaforisk plats som inre tillstånd som textjaget längtar efter. Ändå kräver en sådan tolkning för mycket läsarens deltagande för att själva texten kunde påstå innehålla nostalgins platsperspektiv. Platsperspektivet är världen där textjaget lever i och som textjaget beskriver, men det finns inte direkt objekt för längtan i sångtexten.

5.3.3 Minnet i Mitt sjätte sinne

Det finns inte bruket av substantivet ”minne” eller verbet ”minnas” i sångtexten Mitt sjätte sinne. Tidsperspektivet i sångtexten är huvudsakligen i nutiden, och det finns inte en enda preteritumform i sångtexten. Brist på preteritumformer hänger ihop med att det inte finns beskrivningar om händelser i det förflutna på samma sätt än i sångtexterna Längesen och Stockholm i mitt hjärta.

På de 17 och 18 raderna av den första versen finns meningen ”nu har tryggheten släppt, / vårt vett har hamnat fullständigt snett”. Tidsperspektivet är i nutid, eftersom textjaget beskriver förhållandena ”nu”, men i meningen finns det jämförelsen mellan nu- och dåtid. ”Tryggheten” och ”vårt vett” har förändrats i förhållande till dåtiden, vilket betyder att textjaget behöver minnas hur de var förr i tiden. Ändå innehåller dessa rader inte processen att minnas. Läsaren kan själv göra slutsatsen att textjaget minns hur förhållandena i världen var tidigare, men texten själv innehåller ingen minnesaspekt.

5.3.4 Längtan i Mitt sjätte sinne

Jag har granskat längtan i de tidigare två sångtexterna delvis ur mentala processernas synvinkel. I sångtexten Mitt sjätte sinne finns det också mentala processer men de uttrycker inte någon nostalgisk längtan. T.ex. innehåller de fjärde, femte och sjätte raderna av den första versen många mentala processer vilka uttrycker textjagets undran om världen och människor. Textjaget undrar ”varför jorden, planeter, allting cirkulerar”, ”varför folk betar sig, som folk betar sig” och ”varför vissa går ner sig, bara ger sig, ger med sig”. I dessa processer är textjaget upplevaren, men mentala processer handlar inte om längtan utan undran. Processerna innehåller ett inifrånperspektiv eftersom det är textjaget som ställer dessa frågor och beskriver sina egna tankar.

På den åttonde raden av den första versen säger textjaget ”jag vill också ha min del” och

på den 20de raden ”vill att isen ska tina, att världen ska skina”. Dessa satser innehåller mentala processer vilka uttrycker vilja, och textjaget är upplevaren i dessa processer. En närvarande författare uttrycks med ordet ”jag”. Satsen ”världen ska skina” kan tolkas syfta metaforisk till en lyckligare värld därför att verbet ”skina” har positiva och ljusliga konnotationer. Satsen kunde tolkas att innehålla längtan efter bättre framtid, men det sägs inte textuellt rakt utan en sådan tolkning kan skapas indirekt.

Den andra versen innehåller många språkliga uttryck om världens dåliga tillstånd. Negativa minnesbilder som ”ondskas tänder” på den fjärde raden och ”städer i bränder” på den sjätte raden uttrycker inte längtan utan negativa associationer. ”Ondskas tänder” är ett metaforiskt uttryck om ont i världen. På de sjätte och åttonde raderna uttrycker textjaget även starkare sin oro för krig i världen ”oskyldiga springer och flyr från tortyr, generaler som styr, / ger order om likvidering, i denna skräckfyllda bild”.

Den nionde raden av den andra versen ”har livet någon mening, knappast vad fattas” innehåller frågesatsen och sålunda en mental process där textjaget funderar frågan om livets betydelse. Mentala processen har en negativ ton eftersom textjaget svarar på sin egen fråga med påståendet att livet knappast har en mening. På den 18 raden innehåller satsen ”jag hatar våld och allt det står för” en mental process som bokstavligen uttrycker textjagets hat. Satsen har en närvarande författare som uttrycks med ordet ”jag” och ett inifrånperspektiv eftersom textjaget är en aktiv deltagare i den mentala processen som handlar om textjagets egna känslor.

Den sista raden av den andra versen ”jag vill berusa mig själv och aldrig mer nyktra” innehåller en mental process om textjagets vilja att berusa sig själv. Satsen kan tolkas innehålla en aspekt av längtan eftersom textjaget vill bort från verkligheten genom att berusa sig själv, men den här längtan är inte nostalgisk. Textjagets vilja är självdestruktiv därför att textjaget vill ”aldrig mer nyktra”. Den här sortens längtan hör mera till utopi än till nostalgi eftersom den utopiska längtan är längtan efter frånvaro ur realiteten (se avsnitt 3.1.3).

5.3.5 Sammanfattning av nostalgins textuella element i Mitt sjätte sinne

Tidsperspektivet i sångtexten *Mitt sjätte sinne* är huvudsakligen i nutiden. Det finns inte ens enda preteritumform i hela sångtexten, och olika tidsadverbial som ”i morgon” och ”nu” syftar till fram- eller nutiden. Den styrande verbformen är presens och nutidsperspektivet framhävs också med imperativformer. Dåtidsperspektivet i sångtexten kan tolkas att finnas i ett par sats i perfektum, men de ligger i marginal jämfört sångens 70 presensformer. Semantiskt uttrycker sångtexten oron för världens tillstånd i nutiden.

Ur platsperspektivets synvinkel finns det inget objekt för längtan i sångtexten. Platsperspektivet uttrycks genom negativa bilder om världens tillstånd. Textjagets ser världen som plats med mycket lidande. Att vara i världen som innehåller våld och konflikter bildar en metaforisk plats, men denna metaforiska plats är inte något objekt för längtan utan tvärtom. *Mitt sjätte sinne* innehåller inget platsperspektiv på samma sätt som sångtexterna *Längesen* och *Stockholm i mitt hjärta*.

I sångtexten *Mitt sjätte sinne* finns inga mentala processer som handlar om minnet. Det enda sätt hur det textuella elementet *minnet* kan hittas i sångtexten är genom meningar som uttrycker förändring. I sådana fall behöver textjaget minnas hur förhållandena var tidigare, men det finns inga processer i denna sångtext som explicit handlar om att minnas.

I förhållande till nostalgins textuella element *längtan* har sångtexten den närvarande författaren och inifrånperspektivet på samma sätt som i två andra sångtexter, men dessa textuella medel skapar ingen effekt av längtan efter det förflutna. Textjaget är upplevaren i sångtextens mentala processer, men mentala processerna handlar t.ex. om oro, vilja och hat. I några fall innehåller mentala processer en aspekt av längtan, men den är inte nostalgisk, eftersom längtan inte anknyst sig till dåtiden. Ett exempel på längtan i *Mitt sjätte sinne* är textjagets vilja att berusa sig själv, vilket betyder längtan bort från

verkligheten.

6 Sammanfattning och diskussion

I detta kapitel diskuterar jag de forskningsfrågor som jag presenterade i inledningskapitlet och lyfter fram några tankar om avhandlingen som helhet. Jag reflekterar forskningsmetoder och ger också några förslag till forskningen som kunde göras om nostalgi i raplyrik i framtiden.

6.1 Analysresultat

Den första forskningsfrågan var: med vilka textuella medel skapas nostalgi i Petters sångtexter? På grund av analyserna som har gjorts i kapitel 5 uttrycks nostalgi i Petters sångtexter med de fyra nostalgins textuella elementen som är presenterade i avsnitt 4.3. Den här analysmodellen baserar sig på den teoretiska diskussionen som har gjorts i kapitel 3.

Nostalgins textuella element var *tid*, *plats*, *längtan* och *minnet*. I de första två analyserade sångtexterna *Längesen* och *Stockholm i mitt hjärta* var alla fyra element närvarande, vilket bildar grunden för påståendet att dessa två sångtexter är nostalgiska. Det som behöver läggas märke till är faktumet att någon av dessa fyra element inte bildar effekten av nostalgi ensam utan att de fungerar ihop. I själva verket anknyter nostalgins fyra textuella element sig till varandra. T.ex. kan nostalgins tid- och minneaspekt inte skiljas från varandra. Om textjaget minns något i det förflutna är ett naturligt resultat att kopplingen mellan nu- och dåtiden finns i texten. Minnet innehåller denna tidsaspekt eftersom man minns i nutiden något som har ägt rum i dåtiden.

Nostalgins textuella element plats och längtan anknyter sig också till varandra. Om det finns ett objekt för längtan som bildar nostalgins platsperspektiv, finns det förstås själva processen av längtan och tvärtom. Om texten uttrycker längtan, behöver det finnas ett objekt för längtan även om detta objekt var en metaforisk plats hos någon. Längtan

anknyter sig inte bara till platsperspektivet utan också till tidsperspektivet och minnet. Längtar textjaget efter något, behöver det finnas ett objekt för längtan som finns i det förflutna och textjaget behöver minnas det. Därför ligger det textuella elementet *längtan* i centrum av analysmodellen. När jag diskuterade nostalgins definition i avsnitt 3.1, förekom längtan efter det förflutna som populäraste definition. Karin Johannisson (2001: 8) definierar nostalgi som ”längtan efter ett förr”. Pirjo Kukkonen (1996: 13) ger definitionen av nostalgi på engelska med orden ”a longing for the past” som har samma betydelse som Johannissons ”längtan efter ett förr”.

En närvarande författare och ett inifrånperspektiv vilka ger en text personlig ton (se avsnitt 4.3) kan finnas i alla tre sångtexter, vilket betyder att dessa textuella element inte skapar nostalgi. Den tredje analysen visar att en närvarande författare och ett inifrånperspektiv också finns i sångtexten *Mitt sjätte sinne* som inte är nostalgisk. En intressant synvinkel för fortsättningsforskning skulle vara hurdana roller en närvarande författare och ett inifrånperspektiv har i nostalgiska sångtexter. Kunde textjaget berätta om den nostalgiska upplevelsen av någon annan eller kunde en nostalgisk sångtext ha en allvetande berättare som inte är någon aktiv deltagare i händelser? Jag har inte granskat dessa frågor i den här avhandlingen, men det kunde forskas vidare i vilken roll berättarperspektivet har när en text uttrycker nostalgi.

Alla analyserade sångtexter innehåller metaforer, så användningen av metaforer inte heller skapar nostalgi. Metaforer i nostalgiska sångtexter kan fungera t.ex. som estetiska medel för att skapa en romantiserad bild av det förflutna, vilket kan vara en del av hur nostalgins platsperspektiv uttrycks. Ändå kunde vilken text som helst innehålla metaforer i andra kontexter.

Den andra forskningsfrågan var: vad betyder nostalgi i det litterära sammanhanget? Jag presenterade en fråga om nostalgi är ett tema som en text handlar om eller om nostalgi betyder olika textuella medel. Den här avhandlingen svarar på frågan tydligt, eftersom de första två analyserade sångtexterna är nostalgiska, men de har olika teman. Sången *Längesen* berättar om det gamla förhållandet mellan textjaget och textduet medan sången

Stockholm i mitt hjärta har, som rubriken antyder, Stockholm som tema. Dessa två sångtexter berättar inte om nostalgi, men de är nostalgiska.

Som sagt har forskarna Kukkonen (1996: 13) och Johannisson (2001: 8) definierat nostalgi som längtan efter det förflutna. På grund av de tre analyserna och den teoretiska diskussionen i denna avhandling har jag kommit på den slutsatsen att nostalgi i litteratur betyder textuella medel vilka uttrycker en känsla av längtan efter det förflutna. En text kan berätta om ett gammalt äktenskap som har ändat. En sådan text kan vara nostalgisk beroende på hur texten förhåller sig till detta äktenskap. Om en text uttrycker bara hat mot den gamla äkta maken och det gamla förhållandet, är texten inte nostalgisk. Om en text uttrycker hoppet om äktenskap i framtiden, är den inte nostalgisk, eftersom den inte uttrycker längtan efter något i det förflutna. Ett sätt att forska i om en text är eller inte är nostalgisk är att tillämpa den analysmodell som jag har presenterat i avsnitt 4.3.

Min definition av nostalgi som textuella medel skiljer sig delvis från Santessos definition av nostalgi som en idealisering som ansluter sig till nutiden (Santesso 2006: 13). Jag håller med Santesso att man inte borde glömma nutidens betydelse i förhållande till nostalgi. Längtar man efter något i det förflutna, gör man det i nutiden. Ändå presenterar Santesso (2006: 19) en idé att i den litterära traditionen kan nostalgi definieras som troper vilka väcker en nostalgisk reaktion hos läsaren. Santesso (2006: 19) presenterar en tanke att ett exempel på en sådan trop kan vara *berg* i James Beatties dikter. Jag argumenterar att det inte är berg som gör en text nostalgisk utan det sätt som berg talas om i texten, d.v.s. de textuella medel som skapar en känsla av nostalgi i förhållande till berg.

Jag är av samma åsikt med Santesso om faktumet att idealisering kan spela en viktig roll i förhållande till nostalgins platsperspektiv. I min analys om Stockholm i mitt hjärta var det fråga om textjagets personliga förhållande till staden och textjagets förflutna där, vilket antyder att textjaget längtar efter en idealiserad Stockholm mera än Stockholm i verkligheten. Analysen av sångtexten Längesen visade att nostalgins platsperspektiv bygger delvis på en metaforisk plats som är att vara hos textduet. Denna metaforiska plats kan bildas av textjagets idealisering om textduets närvaro. Det är svårt att säga om det är

fråga om det verkliga textduet eller textjagets idealiserade bild av textduet som textjaget längtar efter.

Ändå presenterar Santesso sin trop-tanke om det var troperna i sig som skapar nostalgi. Han föreslår att troperna som berg kunde automatisk väcka en nostalgisk reaktion hos läsaren. Vidare föreslår Santesso att läsaren inte behöver ha personlig erfarenhet om troper som berg för att känna sig nostalgisk. (Santesso 2006: 19.) Jag är mot Santossos idé att vissa troper är naturliga källor för nostalgi eftersom beskrivningar t.ex. av berg kunde presenteras på olikt sätt jämfört med nostalgiskt sätt att tala om berg. I denna avhandling argumenterar jag att i det litterära sammanhanget är textens textuella medel det viktigaste sättet hur nostalgi uttrycks i en text. Nostalgi uttrycks i en text med sätt att tala om olika objekt, vilket antyder att textens tema eller vissa imager inte gör en text nostalgisk.

Att Santesso (2006: 19) föreslår att läsaren inte nödvändigtvis behöver ha personlig erfarenhet om troper för att känna sig nostalgisk har också med tiden att göra, eftersom då nostalgi inte anknyter sig till det förflutna. Jag är av samma åsikt med Santesso att nostalgi uttrycks och upplevs i nutiden, men i den här avhandlingen argumenterar jag att nostalgi åtminstone i kontexten av de här Petters sångtexter ansluter sig till det förflutna. Även om textjaget bildar en idealiserad bild av Stockholm eller metaforisk plats hos textduet har textjaget personlig erfarenhet om dessa idealiserade platser i sitt förflutna. Kukkonen och Johannisson framhäver längtans betydelse, och de tre analyserna av den här avhandlingen framhäver också längtans betydelse. För att idealiserade platser som berg kunde betraktas som nostalgiska behöver en text i fråga uttrycka längtan efter dem.

Det kan också diskuteras frågan på att om en text uttrycker nostalgi, betyder det nödvändigtvis att läsaren känner sig nostalgisk eftersom nostalgi är en personlig upplevelse. Denna fråga lyfter fram avhandlingens forskningsmetoder. Jag har som forskare själv analyserat och tolkat tre Petters sångtexter, vilket gör avhandlingen subjektiv. I fortsatt forskning kunde andra recensenter användas och granskas hur de upplever sångtexter som innehåller alla fyra nostalgins textuella element.

En aspekt som inte har tagits hänsyn till är musikens roll i tolkningsprocessen. Jag har diskuterat i avsnitt 4.2.1 att det finns mera kontexter som påverkar tolkningen av sångtexter jämfört med tolkningen t.ex. av dikter. Å ena sidan borde den musikaliska kontexten som melodi och rytm tas hänsyn till i tolkningen av en musikkå. Å andra sidan påverkar faktorer utanför musiken som musikvideon och bandets image meningen av en sång. I denna avhandling har jag valt koncentrera mig på textuella medel och hålla forskningsmetoder tillämpliga för lingvistikens eftersom avhandlingen är gjord för fakulteten för språk, översättning och litteratur inom ämnet nordiska språk. Kanske en intressant synvinkel till fortsatt forskning om nostalgi i rap skulle vara hur musik och text tillsammans skapar nostalgi.

6.2 Slutord

Till slut vill jag påminna om tolkningsvetenskapen som jag redan har diskuterat i avsnitt 4.2.2. Mina analyser och presentation om forskningsresultaten kan ge ett intryck som nostalgi och budskapet i Petters sångtexter var något hållbart, men litteratur fungerar inte på sådant sätt. Den här avhandlingen ger bara ett sätt att tolka de tre valda sångtexterna. Textens mening är onåbar och beror på läsaren och i det akademiska sammanhanget på forskningsfrågor och metodiska val. Faktumet att jag har bestämt mig att forska i nostalgi i Petters sångtexter påverkar delvis forskningsresultat. Andra frågeställningar och analysmetoder skulle ha gett olika slutsatser.

Efter att ha läst akademiska avhandlingar om sångtexter, diktanalys, nostalgi och tolkningsvetenskap har jag kommit på slutsatsen att det inte är ändamålsenligt eller även möjligt att forska i och hitta textens rätta eller äkta budskap. Kontexten där en text läsas eller forskas i påverkar textens mening. Därför är det mera meningsfullt att försöka hitta nya synvinklar till forskningen av sångtexter och utveckla nya forskningsmetoder, vilket kan vara en rik erfarenhet för det akademiska kollektivet, göra hela forskningsfältet intressantare och belysa mångfalden av sångtexternas innehåll.

I forskningen om sångtexter inom populärmusiken har intresset låg huvudsakligen på rocklyrik. Andra genrer som rap har mycket att ge för den akademiska forskningen och innehåller intressant lyrik för forskningsmaterial. Jag hoppas att denna avhandling ger nya synvinklar till forskningen av sångtexter och belyser begreppet nostalgi i det litterära sammanhanget.

Primärmaterial

Petter 1998. *Mitt sjätte sinne*. BMG Sweden AB

Petter 2010. *En räddare i nöden*. Universal Music AB

Petter 2010. *Samlar ut den*. Universal Music AB

Källförteckning

Alvesson M. & Deetz S. 2000. *Doing Critical Management Research*. London: SAGE Publications Ltd.

Askergren, Petter 2013. *16 rader*. Brombergs Bokförlag.

BakariKitwana.com 2011. <<http://bakarikitwana.com/about>> (Läst: 1.12.2014)

Biström, Anna 2009. *Hur ska man läsa Eva Dahlgren? Artisten/författaren som (kon)text*. Stockholm: Linköpings Universitet.

<http://www.ep.liu.se/ecp_article/index.en.aspx?issue=042;article=024>

(Läst: 1.12.2014.)

Björklund, Axel 2013. "En läst bok är lite som en trofé". <<http://www.dn.se/dnbok/en-last-bok-ar-lite-som-en-trofe/>> (Läst: 1.12.2014)

ELVIS ry. *Selvitys suomalaisten kevyen musiikin sanoitusten, sävellysten ja sovitusten akateemisesta tutkimuksesta vuosina 1954-2003*.

<http://pomus.net/tiedostot/pdf_artikkelit/Elvis_ry_selvitys_akateemisesta_musiikintutkimuksesta_10-04.pdf> (Läst: 1.12.2014)

Gradvall, Jan 2011. *Petter: Om dyslexi, adhd, hiphop och kärlek till språk*. – gradvall.se.
<http://www.gradvall.se/artiklar.asp?entry_id=753> (Läst: 1.12.2014)

Gradvall, Jan 2013. ”Förord” i: Askergren, Petter. *16 Rader*. Brombergs Bokförlag.

Greimas, A.J. 1966. *Sémantique structurale. Recherche de méthode*. Paris: Larousse.

Hellspong, Lennart 2001. *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Hosiaislouma, Yrjö 2003. *Kirjallisuuden sanakirja*. Helsinki: WSOY.

Hämeen-Anttila, Virpi 2007. ”Kaipuun kauneus ja todellisuus. Intialaiset nostalgiat.” I:
Rossi R. & Seutu K. (red.) *Nostalgia kirjoituksia kaipuusta ikävästä ja muistista*.
Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Johannisson, Karin 2001. *Nostalgia. En känslas historia*. Smedjebacken: Albert Bonniers
Förlag.

Jansson, Magnus 1999. *Genom tidsspeglarna. Diktanalys som texttyp*. Göteborg:
Litteraturvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet.

Karlsson, Anna-Malin 2011. ”Texters ideationella grammatik” i: Holmberg, Per et al
Funktionell textanalys. Norstedts.

Karru, Pauliina 2006. *Gender references in rap lyrics*. Pro Gradu –Thesis, English
Philology, University of Tampere.

Kinnunen, Aarne 1983. ”Kuka puhuu?” i: Nevala, Marja-Liisa (red.) *Kirjallisuuden
tutkimuksen menetelmiä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kitwana, Bakari 2002. *The Hip Hop Generation*. New York: BasicCivitas Books

Kivikoski-Hannula, Terhi 2007. ”Silmissä kuoleva kauneus. Ideaalin nostalgiasta L. Onervan runoissa ”Yölintu” ja Korkealla taivahalla”” i: Rossi R. & Seutu K. (red.) *Nostalgia kirjoituksia kaipuusta ikävästä ja muistista*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Korsisaari, Eva Maria 2003. ”Keskeisiä kirjallisuudentutkimuksen suuntauksia” i: Alanko-Kahiluoto O. & Käkelä-Puumala T. (red.) *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kukkonen, Pirjo 1996. *Tango Nostalgia The Language of Love and Longing*. Helsinki: Helsinki University Press.

Kukkonen, Pirjo 2007. ”Nostalgian semiosis” i: Rossi R. & Seutu K. (red.) *Nostalgia kirjoituksia kaipuusta ikävästä ja muistista*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Lyytikäinen, Pirjo 2007. ”Kangastus toivomme maasta. Aleksis Kivi romanttisen kaipuun tulkkina” i: Rossi R. & Seutu K. (red.) *Nostalgia kirjoituksia kaipuusta ikävästä ja muistista*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Malmqvist, Stefan. *Pappa hiphop*. – svd.se – SvD Kultur

<http://www.svd.se/kultur/musik/pappa-hiphop_537397.svd> (Läst: 1.12.2014)

Melin L. & Lange S. 1985. *Att analysera text*. Lund: Studentlitteratur.

Mikkonen, Kai 2008. ”Lukeminen tulkintana” i: Alanko-Kahiluoto O. & Käkelä-Puumala T. (red.) *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Mäkeläinen, Lotta 2008. ”*Kumpi on väärässä, minä vai järjestelmä*”? *Yhteiskunta ja yksilö Steen1:n ja Asan rap-sanoituksissa*. Pro gradu -tutkielma, Suomen kirjallisuus, Taideaineiden laitos, Tampereen yliopisto.

NEO – *Nationalencyklopedins ordbok* 1996 Andra bandet: Nostalgi. Höganäs: Bra Böcker AB

Oksanen, Atte 2007. ”Lyriikka populaarimusiikin tutkimuskohteena” i: Aho & Kärjä *Populaarimusiikin tutkimus*. Tampere: Vastapaino.

Palm, Anders 2002. ”Att tolka texten” i: Bergsten, Staffan *Litteraturvetenskap – en inledning*. Lund: Studentlitteratur.

Petter.nu – Petter Officiel Website <<http://www.petter.nu/>> (Läst: 1.12.2014)

Rose, Tricia 1994. *Black Noise Rap Music and Black Culture in Contemporary America*. Middletown, Connecticut: Wesleyan university press.

Rose, Tricia 2008. *The Hip Hop Wars*. New York: Basic Books.

Rossi, Riikka & Seutu, Katja 2007. ”Nostalgian lukijalle” i: Rossi R. & Seutu K. (red.) *Nostalgia kirjoituksia kaipuusta ikävästä ja muistista*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Sandelin, Anna 2010. *Hip hop på svenska*. – Svenska institutet <<https://svenskaspraket.si.se/for-studerande/artiklar-om-sverige/musikartiklar/hiphop-pa-svenska/>> (Läst: 1.12.2014)

Santesso, Aaron 2006. *Careful longing The Poetics and Problems of Nostalgia*. Newark: University of Delaware Press.

Strand, Heidi 2007. *ROLLON KOLLIT. Maskuliininen ja paikallinen identiteetti Tulenkantajien sanoituksissa*. Pro gradu tutkielma, Suomen kirjallisuus, Taideaineiden laitos, Tampereen yliopisto.

Suoranta, Juha 2005. ”Hiphopin poliittinen epäpuhtaus” i: Hoikkala, Tommi; Laine, Sofia & Laine, Jyrki (red.) *Mitä on tehtävä. Nuorison kapinan teoriaa ja käytäntöä*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura.

Svt.se – Sveriges television 2014 –*Petter – ingen jävla semester* –.

<<http://www.svt.se/musik-special/kungen-av-kocksgatan>> (Läst: 1.12.2014)

Sverigetopplistan.se – Sveriges Officiella Topplista

<<http://www.sverigetopplistan.se/>> (Läst: 1.12.2014)

Söderman, Johan 2007. *Räp(p) i käften. Hiphopmusikers konstnärliga och pedagogiska strategier*. Lund: Lunds universitet, Musikhögskolan i Malmö.

Tv4.se – Så mycket bättre

<<http://www.tv4.se/s%C3%A5-mycket-b%C3%A4ttre/artiklar/det-h%C3%A4r-%C3%A4r-s%C3%A5-mycket-b%C3%A4ttre-4fbfc66104bf7251940070b9>>

(Läst: 1.12.2014)

Vikström, Björn 2005. *Den skapande läsaren*. Lund: Studentlitteratur.

Vuorikuru, Silja 2007. ”Minä ikävöin maahan, jota ei ole. Utopia Aino Kallaksen novellissa ”Lasnamäen valkea laiva” i: Rossi R. & Seutu K. (red.) *Nostalgia kirjoituksia kaipuusta ikävästä ja muistista*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.